JAN 6 1946 2/6

VIENYBĖ

LITHUANIAN NATIONAL WEEKLY

Vienybės 60 metų jubiliejaus proga, vasario 2 dieną, Labor Lyceum salėje, Brooklyne įvyks didžiulis koncertas.

LX METAI 1 N | PENKTADIENIS 1946 M. SAUSIO (JANUARY) 4 D. | KAINA 5 CENTAI

New York Public Library Fifth Ave.

DABAR

Vakar ir šiandien
Tai nieko nauja
Jo "testamentas"
Akcija ir kova

JUOZAS TYSLIAVA

Kai Chamberlainas džiaugėsi Miunheno konferencijos rezultatais, arba "taika mūsų amžiuje," tai pasaulis stebėjosi —

Kaip demokratijos galėjo taip pigiai, taip begėdiškai parduoti Čekoslovakiją Hitleriui?..

Dabar Byrnes džiaugiasi Maskvos konferencijos rezultatais ir pasaulis, rodos, visai nemato, kad tos pačios demokratijos, tik kitam diktatoriui, padovanojo pusę Europos ir, magaryčioms, dar žada pridėti atominę bombą...

Štai jums ir "world safe for democracy," anot Wilsono.

***

Šiomis dienomis radijas pakartinai skelbė:

"Jungtinės Valstybės ruošiasi pripažinti Lietuvą, Latviją ir Estiją... Sovietų Rusijos dalimi."

Tai, žinoma, nieko nauja. Savo laiku ir Hitlerio Vokietija buvo pripažinusi Pabaltijo valstybes Rusijos dalimi.

Jeigu Churchillas su Roosevedtu ir, Byrnes su Bevinu pripažino Maskvos kvislingus Lenkijoje ir Balkanuose, tai kodėl mes, lietuviai, latviai ir estai, turėtume tikėtis ko nors geresnio?

Ne, mes nėsame tokie naivūs.

***

Šiomis dienomis rastas Hitlerio testamentas pašalina paskutinę abejonę dėl buvusio nacių fiurerio mirties įrodymo.

Šiandien dar sunku pasakyti, kaip tas Hitlerio testamentas — politinis ir asmeninis — veiks ateities vokiečių kartas.

Kai sąjungininkai, nugalėję Prancūziją, Napoleoną gabeno į Elbos salą, tai prancūzai buvusi savo imperatorių apmetė akmenimis.

Bet... po dvidešimts metų, kai Napoleono kūnas buvo parvežtas iš Šv. Elenos salos ir laidojamas Paryžiuje, tai tie patys prancūzai verkė...

***

Hitleris iki pat mirties neapkentė žydų.

Jis savo testamente pakartinai kaltina žydus, sukursčiusius šį karą.

Bet Hitlerio banditai kankino ir žudė žydus dar prieš karą. Rudieji žvėrys žudė net žydų kūdikius.

Ar tie kūdikiai, žuvę kartu su savo motinomis, taip pat buvo kalti dėl šio karo?

Žudyti žmogų tik todėl, kad jis žydas, tai tas pat, kaip žudyti vokietį tik todėl, kad jis vokietis.

***

Keleivio redaktorius mane vadina "bloferiu" todėl, kad aš parašęs, jog TIKROJI KOVA dėl Lietuvos nepriklausomybės dar neprasidėjusi.

Girdi dar visai neseniai Tysliava kvietė Amerikos lietuvius į skubią akciją, o dabar jau rašąs, kad kova dar neprasidėjusi...

Bet, man rodos, nereikia būti redaktorium, norint suprasti, kad akciją nereiškia kovos.

Aišku, kad akcija Lietuvos bylai laimėti ir kova dėl Lietuvos nepriklausomybės —du skirtingi dalykai.

Deja, Keleivio "bloferiai" negali arba nenori to suprasti.

***

Kadangi Maskvoje susitarta dėl bendros Japonijos kontrolės, todėl sovietai tuojau pasiuntė į Tokio keturis spaudos korespondentus.

Bet bolševikai nebūtų bolševikais, jeigu jie savaip nepasielgtų.

Kartu su savim atsivežę pakankamai degtinės ir ikrų, tie keturi rusų korespondentai, kaip ir buvo galima tikėtis, tuojau kreipėsi į gen. MacArthur.

Ir ar žinote, ko jie jį klausė?

— Kur galima nusipirkti paišelių ir popierio...

Be to, tie keturi proletariški daiktai nenorėjo gyventi kartu su kapitalistinės Amerikos spaudos atstovais.

HIROHITO NENORI BŪTI... DIEVU

"Prasideda laisvės era," — pareiškė MacArthur

Kalbėdamas į tautą, Naujų Metų proga, Japonijos imperatorius Hirohito, pirmą kartą istorijoje, pareiškė, kad "japonų imperatorių dieviškos kilmės sąvoka paremta pasakomis..."

Kadangi šis imperatoriaus kreipimasis į tautą laikomas įstatymu, todėl nuo šiol nė vienas japonas neprivalo tikėti tomis pasakomis.

Ši Hirohito kalba laikoma didelės vertės istoriniu dokumentu.

Pirmą kartą istorijoje imperatorius Hirohito pareiškia, kad japonų tauta neprivalanti pretenduoti į pasaulio valdytojus.

Žadėdamas tautai pilną laisvę, Japonijos imperatorius kvietė savo pavaldinius laikytis vienybės ir darbuotis taip, kad ateityje žmonija galėtų jais pasidžiaugti...

Tuo tarpu faktinasis Japonijos valdytojas, gen. MacArthur, taip pat Naujų Metų proga, savo kalboje į japonų tautą, taip pareiškė:

"Prasideda laisvės era, apie kurią japonų tauta praeityje nė nesvajojo. Žmonėms atėjo laikas pabusti. Jie turi suprasti, kad pagaliau jie patys gali valdytis ir kad valdžia yra jų pačių rankose."

"DIDŽIAUSIA" PRANCŪZIJOS PARTIJA

(Laiškas iš Prancūzijos)

Po rinkmų Prancūzijos komunistų partijos pirmutinis pasididžiavimas tebėra: "Mes esame didžiausia Prancūzijos partija!" Šitą kartoja taip pat ir lietuviškieji Amerikos komunistiniai laikraščiai.

Kodėl gi tačiau nei Prancūzijos Seimo pirmininku, nei Prancūzijos Vyriausybės Galva nebuvo išrinktas Thorazas, prancūzų Stalinas?

Paaiškinimas štai — Prancūzijos Seimo partinio susiskirstymo lentelė. Ištikrųjų, jei imame iš jos grynus "trijų didžiųjų" partijų skaičius, tai komunistų partija yra didžiausia, būtent:

komunistai	151
katalikai	148
socialistai	139

Tie skaičiai yra sudaryti iš 576 bendro atstovų skaičiaus. Dar trūksta 10 atstovų iš tolimųjų kolonijų, kurių priklausomybė partijoms ne visiškai nustatyta, bet kurių tarpe, rodos, komunisto nėra nei vieno, bet yra vienas kitas iš katalikų. Kadangi ir dabar katalikų partija tik trimis atstovais teturi mažiau už komunistus, tai toji pirmenybė labai lengvai gali atsidurti kaip tik katalikų rankose.

Vien jau iš to matyti, kad komunistų pirmoji vieta labai silpnai laikosi. O reikia pastebėti, kad komunistų partija Prancūzijoje yra sena partija, tuo tarpu katalikų partija (MRP) yra visai nauja partija, rinkimuose dalyvaujanti pirmą kartą. Taigi jeigu naujokai tik tik pralenkė komunistus, tai komunistams labai jau didžiuotis šių rinkimų laimėjimais pagrindo ne per daugiausia.

Bet reikia dar pastebėti, kad šalia pagrindinių komunistų ir socialistų grupių seime yra dar jiems artimos grupės. Skaičiuojant stambiais bruožais, tas antraeiles artimąsias grupes reikia priskaityti prie šių didžiųjų. O tada vaizdas susidaro visiškai kitokis.

Komunistai turi dar vieną papildomą grupę iš 8 asmenų. Taigi komunistinį bloką tenka skaičiuoti 159, kas sudaro 27% viso seimo (neskaitant trūkstančių 10 atstovų). Prie katalikų nėra ko pridėti. Jų yra viena aiški grupė iš 148 atstovų ir prie jų gali tik prisidėti dar vienas kitas iš tų trūkstamų dešimties. Bet prie socialistų reikia dar priskaityti net keturias atskiras grupes, kurios, kad ir vadinasi kitais vardais ir turi kai kurių taktikos skirtumų nuo pagrindinės socialistų partijos, bet iš esmės vis dėlto yra socialistinės grupės. Jos turi išviso 49 atstovus. Taigi jas priskaičius prie socialistiškų partijų susidaro jau 188. Taigi tikrumoje socialistai pasilieka didžiausia seimo srovė, tiktai jų kai kurių susigrupavimas atskirai nuo pagrindinės socialistinės partijos duoda pamato girtis komunistams, kad jie didžiausia partija.

Lieka dar keletas mažesnių grupių, kurias galima sugrupuoti į dvi didesnes grupes: radikalai ir radikalsocialistai bei jiems artimi — 28 ir "Respublikonų Unija" su jiems artimais — 53. Taigi imant stambiais bruožais dabartinio Prancūzijos Seimo sąstatas atrodo šitaip:

socialistinė srovė	33%
komunistinė srovė	27%
katalikų srovė	26%
nuosaikiųjų srovė	9%
radikalsocialistų s-vė	5%

Visoje eilėje klausimų kitos srovės lengviau tarp savęs gali susitarti. Su didžiausiais skirtumais susiduriama kalbantis su komunistai. Ir tiktai todėl, kad jie teturi 27%, tai atsidūrę prieš 73% pasidaro nuolaidesni ir sukalbamesni. Tai taip atrodo komunistų pirmenybė Prancūzijos Seime. Bent tuo tarpu . . .

Dr. K. Vimgėla.

Sausio 9 d. Winston Churchill su žmona išvyksta į Jungtines Valstybes.

Buvęs New Yorko miesto meras LaGuardia pradėjo bendradarbiauti New York Post ir PM.

Japonai prašo mus atstatyti Hiroshimą

Hiroshima miesto valdyba kreipėsi į Jungtines Valstybes, prašydama atstatyti Hiroshima miestą, kuri 1945 m. rugpiūčio 6 d. amerikiečių numesta atominė bomba sunaikino. Hiroshima mieste sugriauta 39,809 namų. Dar ir dabar ligoninėse gydosi 500 Hiroshima gyventojų.

Į klausimą, ar japonai (jei gu jie būtų laimėję karą) būtų padėję atstatyti Manilą, Hiroshima meras atsakė: "Labai įdomu."

Gen. de Gaulle vėl grasina pasitraukti

Prancūzijai vėl gresia valdžios krizė. Šiomis dienomis gen. de Gaulle pareiškė, rezignuosiąs, jeigu Steigiamasis Seimas nepriims krašto apsaugos ministerijos patiektos karo sąmatos. Laikinas valstybės prezidentas reikalauja krašto apsaugos reikalams bilijono dolerių. Tuo tarpu socialistai ir komunistai šią sumą norėtų sumažinti 20 nuošimčių. Gen. de Gaulle griežtai atsisakius, socialistai pasiūlė kompromisą — sąmatą sumažinti 10 nuošimčių. Gen. de Gaulle nesutiko priimti ir šio kompromiso. Jis reikalauja priimti patiektą sąmatą ir sutinka kalbėti apie kompromisą tik po trijų mėnesių.

Molotovas neatvyks į JTO konferenciją

Iš Londono pranešama, kad britų valdžios sluogsniuose neseniai patirta, jog Molotovas neatvyksiąs į pirmąjį Jungtinių Tautų Organizacijos posėdį Londone. Tokiu būdu Londone nesitikima artimoje ateityje prieiti prie gana anglams opaus Irano klausimo išsprendimo.

Tuo tarpu spaudos konferencijoje Washingtone, Byrnes pranešė, kad paskutiniai Amerikos kariuomenės kontingentai jau apleidę Iraną.

Gen. Franco nutaręs grąžinti monarchiją

Iš Šveicarijos pranešama, kad tarp gen. Franco ir Ispanijos sosto pretendento Don Juan galutinai susitarta dėl monarchijos grąžinimo.

Tuo tarpu ispanų respublikonai taip pat nesnaudžia. Jie organizuojasi Paryžiuje. Vėliausiu laiku Prancūzijoje susikoncentravo beveik visi žymiausieji buvusios ispanų respublikos vadai.

Tuo tarpu, kai Byrnes su Molotovu Maskvoje linksmai juokėsi, tai lietuviai ir kitos rusų pavergtos tautos graudžiai verkė. Ką šis juodviejų juokas lemia Pabaltijo tautoms?

"Hitlerio sūnus"

Valizoje, kurioje buvo rasti du Hitlerio testamentai, ir jo vedybų aktas, sąjunginininkų žvalgybos agentai užtiko fotografiją, sukėlusią didelio susidomėjimo. Nuotraukoje buvo fiureris ir kažkoks vaikas. Hitleris dažnai fotografuodavosi su vaikais. Bet kadangi ši nuotrauka buvo kartu su jo privačiais, intymiais dokumentais, todėl buvo manyta, kad tas vaikas — Hitlerio ir Ievos Braun sūnus. Tuojau buvo pašauktas buvęs Hitlerio fotografas Hofman, kuris visą paslaptį lengvai išaiškino.

— Aš gerai pažįstu šį vaiką. Tai Bormano sūnus.

Prasidėjo elektro mechanikų streikas

Daugiau, kaip 17,000 Western Electric kompanijos tarnautojų New Yorke ir New Jersey sausio 3 d., 11 valandą ryto išėjo į streiką. Unijos viršininkai sako, kad šis streikas galįs paliesti telefono ir net telegrafo tinklą visame krašte.

Kompanijos darbininkai reikalauja pakelti algas 30 nuošimčių. Praeitą trečiadienį kompanijos ir unijos atstovai bandė išvengti streiko, bet derybos baigėsi be padarinių.

Kitose pramonės srityse taip pat gresia dideli streikai.

"Kainų lubos" vėl grąžinamos vaisiams

OPA patvarkymu, vadinamos "kainų lubos" vėl grąžintos vaisiams, kaip orandžiams, lemonams ir t. t. Pasirodo, kad atšaukus kontrolę, kai kurių vaisių kainos pradėjo nepaprastai kilti. To kiu būdu OPA viršininkai buvo priversti vėl "uždėti lubas."

Kiek švenčių metu užmušta žmonių?

Kalėdų ir Naujų Metų švenčių laike šiemet Amerikoje žuvo nepaprastai daug žmonių. Tik 234 žmonės žuvo automobilių nelaimėse. Aplamai, apskaičiuojama, kad įvairiose nelaimėse žuvo apie 528 žmonės Amerikoje.

Ryšyj su sprogusiomis bombomis Jaruzalėje, kur dėl to žuvo apie 40 žmonių, britų policija sulaikė 5,000 žydų.

Haw Haw pakartas

Brooklyne gimęs airis William Joyce, kuris visą karo laiką buvo nacių radijo propagandistas, žinomas Lord Haw Haw vardu, sausio 3 d. viename Londono kalėjime pakartas. Pasmerktojo žmona, kuri taip pat laikoma kalėjime, buvo atvesta atsisveikinti su juo.

Komunistai kelia galvas Japonijoje

Amerikiečiai, okupavę Japoniją, pirmiausia paleido visus politinius kalinius. Tarp tų kalinių, žinoma, buvo ir komunistų. Išėję į laisvę japonų komunistai pradėjo organizuotis. Šiandien Japonijos komunistai atvirai kelia klausimą, kuriuo keliu jų kraštas turėtų pasukti — į demokratiją ar komunizmą. Dabar, sovietams gavus savo dalį Japonijos kontrolėje, japonų komunistai, žinoma, bus dar drąsesni.

Nusirito nuo bėgių

Traukinys, žinomas Sidabrinio Meteoro vardu, pakeliui iš New Yorko į Miami, Floridą, sausio 2 d. nusirito nuo bėgių. Katastrofa įvyko apie 6 val. ryto, kai visi keleiviai miegojo. Nusirito dešmts vagonų. Trys užmušti ir 15 sužeistų.

PRO GELEŽINĖS UŽDANGOS PLYŠĮ

(Mūsų korespondento laiškas iš Europos)

Galima suprasti užsidegusį žingeidumą, kai tenka užgirsti apie žmogų, kuris Sovietų Rusijoje yra buvęs visai privačiai, ir apie jos gyvenimą patyręs ne "iš aukšto" — per komunistų partijos pareigūnų akinius, bet "iš apačios" — kalbėdamasis su vietiniais gyventojais ir matydamas, kokiose sąlygose jie turėjo gyventi. Tas žmogus yra mūsų tautietis, niekada nebuvęs jokios politinės partijos nariu ir nedalyvavęs politiniame veikime, jį pažįstančių žmonių žinomas kaip sąžiningas ir teisingas — taigi, jo žodžiais galima drąsiai pasitikėti. Po didžiojo karo jo brolis, smulkus geležinkelio tarnautojas, buvo likęs Rusijoje ir dirbo Minsko geležinkelių stotyje. Iki 1926 metų mūsų bendrakalbis, gyvendamas Nepriklausomoje Lietuvoje, susirašinėjo su savo broliu ir guadavo iš jo laiškus, bet po to prasidėjo mirtina tyla. Bolševikams okupavus Lietuvą 1940 metais, jis bandė legaliu keliu gauti leidimą nuvykti į Minską ir ieškoti ten savo brolio, bet įvairiems komisarijatams tuo reikalu paduoti prašymai, vietoj leidimo, vos nenuvedė į kalėjimą. Todėl Lietuvą užėmus vokiečiams, ir giliai įsiveržus į Rusiją, jis nebebandė kreiptis į naujuosius okupantus, bet ryžosi patekti į Minską visai "privačiais" keliais — per pažįstamus geležinkeliečius, ir lašiniais papirkdamas vokiečių tarnautojus.

— Ką Tamstai teko pamatyti nuvažiavus į sovietų Baltgudijos sostinę?

— Kaip čia pasakius? Niekо. Miesto centre — visur griuvėsiai. Viskas vokiečių išdeginta. Bet iš likusiųjų mūrinių sienų matyti, kad tai buvo dar caro laikais statyti, senoviški namai, neskaitant poros bolševikų įstaigoms pastatytų pastatų. Tačiau, kiek pasakojo sutikti minskiečiai, miesto centre tegalėjo gyventi tik bolševikų partijos aukštieji vadai ir jų globojamieji, — šiaip darbininkai gyveno priemiesčio bakužėse ir lūšnose.

— Kaip tai — lūšnose? Juk bolševikai giriasi, kad jie pastatė darbininkams moderniškas butų kolonijas, kokiose mielai norėtų gyventi net buržuazinių kraštų pasiturintieji gyventojai.

— Taigi, kad tik giriasi! Iš tikro tokiose, kaip sakau — lūšnose, kokiose pas juos buvo priversti gyventi net darbininkai - meistrai, Kaune niekas negyventų, nes tokių ten visai ir nebuvo. Pagalvokit, kaip atrodo "butas," susidedąs iš vieno mažyčio ir žemo kambarėlio, kuriame gyvena trys suaugę žmonės ir du vaikai, o be to, čia pat ir gamina sau maistą, ne, tokių darbininkų "kolonijų" Lietuvoje tikrai nebuvo.

— Ar pavyko surasti brolį, ar bent jo šeimą?

Mūsų bendrakalbio veidas apsiniaukia.

— Nieko. Nei vieno iš jų; o buvo vedęs ir turėjo du sūnus. Visus išvežė nežinia kur didžiojo bolševikų "valymo" metu — tur būt, į darbo stovyklas. Mat buvo įtariamas, nes gaudavo laiškų iš užsienio, tai yra iš manęs. Dabar mes visi žinom, kad bolševikinėje sistemoje gauti laiškus iš savo giminių užsieniuose yra lygu priešvalstybiniam darbui, bet tada pats, nežinodamas, nukaliau savo broliui pančius . . . Tada, kaip man pasakojo, buvo suimta ir dingo nežinia kur daug nekaltų žmonių. Vienas už laiškus, kitas tiesiog už tai, kad jo tolimas giminaitis po revoliucijos buvo pabėgęs į užsienius, trečias vien už trumpą padejavimą, kad dabar sunkūs laikai, kad anksčiau buvę lengviau gyventi.

(nukelta į 8 psl.)

KŪDIKIS SU DVIEM GALVOM

Jį pagimdė Amerikos kareivio žmona

Birminham, Anglijoje, Amerikos kareivio žmona pagimdė kūdikį su dviem galvom.

Naujagimis sveria 5 svarus ir 12 uncijų. Gydytojai abejoja, ar šis keistas kūdikis gyvens. Kūdikio galvutės susiformavusios visai normaliai, jas jungia dvilypis sprandas. Kūdikis verkia taip, kaip ir visi normalūs vaikai, prasižiodamas abiem burnukėmis.

Ligoninės valdyba atsisako išduoti tėvų vardus ir pavardes. Tiek težinoma, kad kūdikio tėvas, Amerikos kareivis, dar praeitų metų liepos mėnesi grįžo į Jungtines Valstybes.

Žydai planingai apleidžia Europą

UNRRA viršininkas gen. Morgan pareiškė, kad žydai planingai stengiasi apleisti Europą. Prieš kurį laiką žydai pradėjo masėmis bėgti iš Lenkijos. Beveik visi bėgliai stengiasi patekti į amerikiečių zoną Vokietijoje. Visi jie skundžiasi pogromais Lenkijoje. Dabar patirta, kad jokių pogromų Lenkijoje nebuvę. Tai esą niekas kita, kaip planingas žydų stengimasis apleisti Europą ir apsigyventi kitur, ypač Palestinoje.

Amerikos Lietuvių Savaitė

WORCESTERIO MARGUMYNAI

Užpereitą savaitę iš kariuomenės paleisti kapt. dr. A. Karpavičius, Antano ir ponios Karpavičių sūnus. Kitas jų sūnus, dr. P. Karpavičius labai sėkmingas dentistas Worcesteryje.

***

Worcesteryje įsikūrė du karreivių postai. Vienas Aušros Vartų parapijos svetainėje, o kitas Lietuvių Pil. Klube. Pirmajam vadovauja P. Karalius, B. Barysas, J. Pigaga, L. Volungis, J. Krasinskas, B. Vaškas, vietos dienraščio reporteris ir kiti. Antram postui vadovauja dr. J. Žemaitis, V. Kriaunelis, broliai šimakauskai, J. Skliutas ir kiti.

***

Gruodžio 23 d. ALT Sandaros 16 kuopa buvo surengusi priėmimą grįžusiems iš Chicagos kongreso delegatams— — J. Pupkai, P. Miliauskui ir A. Kriaučialiui. Šie trys sandariečiai iš Worcesterio atstovavo stambias vietos organizacijas. Šiame priėmimo vakarėlyje dalyvavo apie 80 rinktinės publikos.

Vakarėlį atidarė J. Krasinskas, paaiškindamas jo tikslą ir perstatydamas programos vedėju J. Dvarecką. Jaukioje nuotaikoje, prie žėrinčios Kalėdų eglutės, buvo pasakyta eilė kalbų. Kalbėjo: P. Miliauskas, J. Dvareckas, V. Kielienė, I. Danielienė, M. Žemaitis, J. Pupka, K. Zurlis, J. Endzelis, K. Šimkonis, D. Mažeika, A. Rudokas, V. Ašmenskas, V. Mitrikas, A. Šablinskas, F. Dambrauskas, J. Kamandulis, K. Uznis, M. Mitrikienė, M. Pajaujienė, M. Endzelienė ir delegatas A. Kriaučialis.

Visi buvo patenkinti ir todėl išsiskirstė tik vėlai naktį. Lietuvos reikalams aukų parinkta $55.00.

***

Naujų Metų išvakarėse Lietuvių Pil. Klubas, po ketverių metų pertraukos, vėl suruošė vakarienę. Buvo šokių ir kitokių pasilinksminimų. Vakarienėje dalyvavo apie septyni šimtai publikos. Net aukšti miesto pareigūnai links minosi iki naujų 1946 metų varpų gaudimo. Jaunimas, tai, žinoma linksminosi iki ryto.

***

Gruodžio 1 0d. vietos The Telegram įdėjo labai palankų Lietuvai straipsnį, dr. W. E. Ekblaw parašytą. Tai buvo padaryta jauno vikaro kun. J. Jutkevičiaus dėka. Žinios buvo gautos Informacijų Centre, New Yorke. Teko girdėti, kad Vasario 16 proga, tame laikraštyje tilps kitas labai svarbus straipsnis apie Lietuvą.

Malonu, kad mūsų jaunimas taip gyvai domisi Lietuvos reikalais. Turiu pridurti, kad daugelis gerai išmokslinto mūsų jaunimo čia eina įvairias svarbias pareigas.

***

Worcesterio lietuvių nuotaika dabar žymiai geresnė, nes daugelis jau yra susilaukę savo sūnų ir dukterų, grįžusių iš įvairių pasaulio kraštų. Kurie dar yra likę tarnyboje ir toli nuo namų, taip pat jau nerūpina savo tėvų, nes pavojus jau praėjęs. Darbų tuo tarpu taip pat dar niekam netrūksta. Tik jeigu sausio 14 d. prasidėtų streikai, tai daugelis lietuvių šiek tiek nukentėtų. Mat, beveik visi lietuviai dirba vielos fabrikuose.

Tiek šiuo tarpu. Kitą kartą — daugiau iš mūsų kolonijos.

Linkiu Vienybės draugams ir skaitytojams laimingų Naujų Metų.

J. K.

Grįžo K. Kulas

Vienybės korespondentas Albany, N. Y., Kazys Kulas ištarnavęs armijoje keletą metų, šiomis dienomis grįžo iš Europos ir apsigyveno senoje vietoje. K. Kulas buvo atvykęs į New Yorką ir dalyvavo Moterų Vienybės Naujų Metų sutikimo bankiete.

Dalyvavo laidotuvėse

Pereitą pirmadienį įvykusiose kun. J. Židanavičiaus laidotuvėse, Amsterdam, N. Y., dalyvavo Vienybės atstovas, redaktorius Vladas Barčiauskas.

TELEGRAMA PREZIDENTUI TRUMAN

Philadelphijos lietuvių kilmės amerikiečiai pasiuntė prezidentui Trumanui tokio turinio telegramą:

Associated Press pranešimu tūlas Valst. Departamento pareigūnas pasakęs, kad Amerika ir Anglija pripažįstančios Lietuvą, Latviją ir Estiją Rusijos dalimi.

Lietuvių kilmės philadelphiečiai pareiškia, kad toks žygis uždėtų Amerikai gėdos ženklą amžiams; tai būtų Amerikos silpnumo prisipažinimas, tai būtų nusilenkimas prieš moderniškos tyranijos brutalę jėgą. Toks aktas aiškiai parodytų, kad Amerika nestovi už teisybę ir teisę ir kad ši šalis liovėsi buvusi karžygių ir laisvų žmonių kraštas.

Vardan visų rusų iššudytų lietuvių Praveniškiuose, Kruonyje ir kitose koncentracijos stovyklose Lietuvoj ir Sibire, kurių tarpe daug mūsų artimų giminių, mes, lietuvių kilmės amerikiečiai, prašome jus, pone prezidente, sulaikyti mūsų Valst. Departamento numatytą žygį ir raginame jus paskirti komisiją ištirti rusų piktadarystes Baltijos kraštuose. Tų tautų likimas turėtų būti sprendžiamas Jungtinių Tautų Organizacijoj, Lietuvą ten atstivaujant laisvų šalių lietuviams ar tiems, kurie pogrindy kovojo abiejų okupacijų metu.

Wm. Paschal,
Lietuvai Vaduoti Sąjungos pirmininkas.

C. Žemaitis,
sekretorius.

PAVOJUS MAŽŲJŲ TAUTŲ LAISVEI

Šaukiamas masinis mitingas sausio 20 d.

Sekretorius Byrnes sugrįžo iš Maskvos. Viešoji spauda pesimistiškai atpasakojo trijulės konferencijos eigą ir nutarimus, praneštus komunikate.

Spaudos atstovai negalėjo konferencijoje būti ir stebėti bei pranešti kalbas, diskusijas ir nutarimus. Viskas ėjo prie uždarytų durų ir baigėsi slaptai.

Kodėl Amerika nieko nelaimėjo ir taip daug nusileido? Kodėl viskas atsiduoda nauju šokinėjimu apie Maskvą? Valstybės sekretorius laužė savo principus Balkanų ir Japonų klausimuose. Kokia baimė vertė ieškoti rusuose tik "geros valios tartis?" Kodėl Amerika turi tik visur duoti ir duoti, o nieko negauti?

Žinome iš spaudos, kad ir Lietuvos nepriklausomybės klausimas ir pabėgėlių "repatriacija," buvo paliesti Maskvoje. Kokios išvados padarytos? Kiek dabar lietuvių reikalai pagerėjo, o gal ir "pablogėjo?" Konferencijos dvasia prašosi išvados, kad ir čia rusai nieko nenustojo. Sukta Molotovo diplomatija turėjo padaryti įtakos amerikiečių pasiryžimams žūt būt susitarti.

Visa eilė mažųjų tautų su baime žiūri į demokratijos nusileidimus totalitarizmui.

Turkijos ir Persijos įvykiai komunikate net nepaminėti. Kada bus galas visokiems užpuolimams ant mažų ir nekaltų tautų?

Didžiūnai mažųjų likimu žaidžia kaip šachmatais. Mažieji gi nežino, kur kreiptis, keno pagelbos prašyti. Ieško teisybės ir neranda, prašo gai lestingumo ir negauna.

Vienintelė Amerika ligi šiol laikoma mažųjų laisvės čampione. Į ją atkreiptos akys nuo Arktiko ligi Viduržemio jūrų ir net ligi Pietų Vandenyno. Amerikos pirmas ir aukščiausias karo tikslas buvo ir yra kovoti prieš neteisingumą tautose ir skriaudžiamuosius apginti. Tkrasis karas baigėsi, bet skriaudos neatitaisytos, ir daugiau tautų skriaudžiama.

Didelis spaudimas jaučiamas gauti Amerikos sutikimą padarytoms ir daromoms skriaudoms. Baimę turime, kad norima taiką užtikrinti bet kuria kaina. Taip įgyta taika negali būti tikra ir ilga. Tokiai taikai Amerikos visuomenė nepritars.

Amerikoje gyvena milijonai žmonių, kilusių iš tų skriaudžiamųjų tautybių. Šie kels balsą prieš bet kokios vyriausybės sankciją skriaudoms mažųjų tautų. Kad dabartinė administracija su Byrnes priešaky nedristų kompromisus daryti su Stalinu, dabar laikas tiems milijonams amerikiečių kelti balsą.

1946 m. sausio 20 d. New Yorke mažųjų tautybių kilmės amerikiečiai organizuoja masinį mitingą Manhattan Center salėje, 34-tos gatvės ties Eight Avenue.

Bill of Rights Association, susidedanti iš suomių, estų, latvių, lietuvių, lenkų, slovakų, vengrų ir serbų kilmės amerikiečių, šaukia šį susirinkimą protestuoti prieš minėtų tautų skriaudas. Kalbės žymūs politikai amerikiečiai ir vienas iš kiekvienos tautybės asmuo.

Kalbėtojai išaiškins daromas skriaudas šioms tautoms. Prie jų prisidės dar graikai, turkai ir persai. Amerikos visuomenei bus nurodyta, kaip Bill of Rights turėtų būti duodama visoms tautoms apsispręsti, rinkti savo vyriausybes demokratiškai, be jokios intervencijos iš kitur, kad Atlanto Čarteris ir Keturios Laisvės visose tautose būtų išlaikomas.

Mums, lietuviams, svarbu dėtis prie šios grupės ir pareikšti vieningą nusistatymą Amerikos vyriausybei. Visos draugijos ir kiekviena įstaiga bei kiekvienas lietuvis privalo būti World Bill of Rights Association talkininku. Metas lietuviams susiburti bendrai kovai su savo draugais, kuriuos skaitome milijonais Amerikoj. Skriaudžiamųjų tautybių amerikiečių priskaitima apie trylika milijonų! Toks frontas juk galingesnis už vien lietuvišką.

Sausio 20 d. visi keliai teveda lietuvius į Manhattan Center New Yorke.

Vincas Juronis

Lietuvos draugas

The Catholic Mirror gruodžio mėn. įdėjo gražų apie Lietuvą straipsnį. Autorius Capt. Aleck Richards. Jis jau ne kartą įvairiuose žurnaluose drąsiai gina Lietuvos teisę į nepriklausomybę. Tai yra ne lietuvis, prekybos laivyno kapitonas.

WATERBURIO ŽINIOS

MIRĖ E. MAŽEIKA

Gruodžio 10 d. netikėtai mirė vietos laidotuvių direktorius Ernestas Mažeika, sulaukęs vos 35 metų amžiaus. Velionis buvo pavyzdingas lietuvis, priklausė daugeliui lietuviškų organizacijų ir buvo jų pirmininku.

Velionis paliko tėvus, žmoną Stefaniją ir porą vaikų—sūnų ir dukterį.

NAUJA KLUBO VALDYBA

Gruodžio 14 d. Liet. Nepr. Politikos Klubas išrinko naują valdybą, kurią sudaro: T. Matas, pirmininkas, Jonas Janušaitis, vicepirm., Antanas Vytas, sekr., Albinas Marcelynas, finansų sekr., adv. C. Balanda, ižd., Ant. Orantas, sekr., Jurgis Šakočius, užveizda, Jonas Jakštas, durų sargas, adv. J. Ališauskas, adv. Al. Bronsky, Wm. Šukaitis, dr. M. J. Colney ir šerifas Al. Francis, iždo globėjai, o Jonas Adomelis ir Antanas Šamberis, ligonių lankytojai.

Šis klubas gyvuoja jau 43 metai, turi apie 900 narių, nuosavus namus ir apie 135,000 dolerių pinigais. Klubas visados buvo aktingas lietuviškoje veikloje.

Dr. M. J. Colney.

CHAS. STRIKULIS
Maisto Krautuvė
851 Bank Street
WATERBURY, CONN.
Telefonas 4170

KRUGELIO
Degtinės Krautuvė
Mes turime įvairiausios rūšies vyno, alaus ir degtinės
Prieinamos kainos
Green ir John Street
Kampas
WATERBURY, CONN.
Telefonas 3-9658

WILLIAM PASCHALL
718 Callowhill Street,
PHILADELPHIA 23, PA
Vienas iš didžiausių mėsos sandėlių Philadelphijoje.
Mes pristatome mėsą ligoninėms, restoranams ir kitoms vietoms
Telefonai:
Main 7626 Lom. 0677
" 7458 " 2293

WOODLAND CAFE
B. J. TRIBULAS, sav.
63rd St. at Woodland Avenue,
PHILADELPHIA. PA.
Telefonas: Saratoga 9656
West 4117

ANTHONY MARTIN
RESTORANAS IR BARAS
3759 N. 7-th Street,
PHILADELPHIA, PA.

EDWARD MILAKNIS
PHILA. GASKET MGF. CO.
F and Atlantic Streets,
Gaskets, Washers,
Metal Stampings.
PHILADELPHIA, PA.
Telefonai:
Bell, REGent 0228
Keystone, EAST 9009

ANTHONY WASKES
RESTORANAS
Įvairios rūšies valgiai ir gėrimai
3904 FRANKFORD AVE.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel.: DEL. 5220

Lietuviu Naujienos
Mėnesinis žurnalas $1.00 met.
332 North 6-th Street
Philadelphia, Pa.

JOHN LUKAS
GERIAUSI VALGIAI IR GĖRIMAI
543 N. 12th Street,
PHILADELPHIA PA

JUOZAS KAVALIAUSKAS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
Licensed Penna and New Jersey
1601-03 SO. 2-nd STREET, PHILADELPHIA, PA.
Tel.: DEW 5136

CHARLES J. ROMAN
(RAMANAUSKAS)
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
1113 MT. VERNON ST., PHILADELPHIA, PA
Telefonas Poplar 4110
Moderniška laidojimo įstaiga: didelė graž. koplyčia erdvi salė su baru, pakeleivingiems suteikiama nakvynė — viskas nemokamai.
Nelaimės valandą kreipkitės į mūsų įstaigą, dieną ar naktį — mes visados pasirengę jums suteikti geriausią patarnavimą.

ARROWHEAD RESTAURANT
Edward Jennings Zdančiukas, sav.
Įvairios rūšies gėrimai ir valgiai.
Puiki vieta, pavyzdingas patarnavimas
208-212 EAST MAIN ST., NEW BRITAIN, CONN
Telefonas: 6887.

QUALITY MARKET
Tai vieta, kur žmonės gauna sveiką, šviežią, pirmos rūšies maistą.
VIKTORAS ABECIŪNAS
356 PARK STREET,
NEW BRITAIN, CONN.
Telefona: 1481.

MAISTO SIUNTINIUS Į EUROPĄ GALITE SIŲSTI PER VIENYBĖS AGENTŪRĄ

412 BEDFORD AVE., Tel.: EV. 4-0862 BROOKLYN 11, N. Y.

Šis skyrius įsteigtas specialiai Vienybės skaitytojams patarnauti

Siųsdami savo užsakymus pažymėkite siuntinio numerį ir aiškiai išrašykite adresato vardas ir adresas

SIUTINYS No. 104

1 pt. alyvos
1 sv. ryžių
1 sv. Farina
2 pl. muilo (12 oz.)
2 dž. kiaušinių miltelių (lygus 2 tuz.)
1 sv. sūrio
1 sv. kavos
½sv. kavos (cocoa)
½ sv. arbatos
½ sv. šokolado
½ sv. pieno miltelių
100 sakarinos šmotelių
25 adatos
6 špulės siūlų

KAINOS:

Į Belgiją, Suomiją, Prancūziją, Olandiją, Italiją, Norvegiją ir Švediją $7.94
Į Luxemburgą ir Šveicariją 8.10

SIUNTINYS No. 105

1 pt. alyvos
12 oz. konservuotos mėsos (luncheon)
6½ oz. konservuotos mėsos (potted)
1 dž. anchovies, 2 oz.
2 pl. muilo, 12 oz.
2 dž. kiaušinių miltelių
½ sv. sūrio
1 sv. kavos
½ sv. arbatos
4 oz. saldaus šokolado
½ sv. paprasto šokoladi
3 pak. sriubos (Dehydrated)
½ sv. pieno miltelių
100 sakarinos šmotelių
25 adatos, 6 špulės siūlų
100 vitaminų pilelių

KAINOS:

Į Belgiją, Suomiją, Prancūziją, Olandiją, Italiją, Norvegiją ir Švediją $9.69
Į Luxemburgą ir Šveicariją 9.85

ŠIE SIUNTINIAI SIUNČIAMI IŠ COPENHAGEN, DANIJOS:

SIUNTINYS No. 107

1 kg. lašinių
1 kg. salami
1 kg. kumpio
½ kg. sviesto
½ kg. sūrio
½ kg. cukraus

KAINOS:

Į Norvegiją, Olandiją ir Suomiją $9.75
Į Prancūziją ir Belgiją 10.75
Į Lenkiją ir Austriją 12.25

SIUNTINYS No. 109

1½ kg. lašinių
1 kg. kumpio
1 kg. salami
½ kg. sviesto
½ kg. sūrio

KAINOS:

Į Norvegiją, Olandiją ir Suomiją $8.25
Į Prancūziją ir Belgiją 9.25
Į Lenkiją ir Austriją 9.75

Siųsdami užsakymus kartu pridėkite čekį ar pašto perlaidą. Aukščiau paduotos kainos taip pat padengia persiuntimą ir apdraudą. Užsakymai priimami iš visur

VISI SIUNTINIAI APDRAUDŽIAMI LLOYDS OF LONDON

KĄ VEIKIA IR KAIP GYVENA LIETUVIAI VOKIETIJOJE?

Laikas ir sąlygos nusako darbą ir kūrybą. Šitas dėsnis neperšokamas ir lietuviams tremtiniams, kurių dauguma susimetė Bavarijoje, amerikiečių tvarkomoj srityje. Daugumas tremtinių gyvena lageriuose, kaip ir kitų tautų: lenkų, latvių, baltgudžių, ukrainų ir kitų. Lageriai ne visur vienodi, nes ne visuose miestuose vienodas butų trūkumas. Pav. Wurzburge, Ulme prastesnės patalpos, o Kemptene, Ingolstadte, Munchene patogiau įsirengę: šeima turi atskirą kambarį. Yra ir privačiai gyvenančių, bet tai mažuma. Dabar rūpinamasi, kad įvairūs menininkai: rašytojai, kompozitoriai, dailininkai gautų atskirus kambarius savo darbui. Maistas 2,000 kalorijų beveik visur gaunamas, bet yra vietų, kur tegauna tik vokiškas korteles.

Drabužių ir apavo beveik visai negaunama, nė iš UNRRA, nei iš Raud. Kryžiaus, nors yra tremtinių, kurie neturi baltinių permainai arba būtiniausių drabužių. Yra vilčių, tačiau negreit viltys tampa kūnu.

Tremtiniai oficialiai laikomi nedirbančiais, bet lagerių sąlygose visokių remontų, ūkio, ruošos darbų susidaro gana daug. Tatai apibudinti sunkoka, bet dažnai tremtinys arba šeima gauna kambarį be langų, durų, be jokio baldo. Tatai reikia pasirūpinti susitvarkyti, kaip nori ir kur gauti, padaryti. Tenka miestų griuvėsiuose, buvusiose kareivinėse šį ar tą sugraibyti. Yra laimingų lagerių, kur gavo gerus, įrengtus kambarius, baldus.

Yra lagerių, kuriuose valgoma iš bendro katilo, bet šeimos visomis jėgomis rūpinasi pačios gamintis valgį, nes lageriai ir bendras gyvenimas iš žmonių daro kalinius, bendro bliūdo ir bendros pastogės beveidžius žmones, ypač žaloja vaikus. Kareivinė, lageris ir kalėjimas, tai yra vieno tėvo trys vaikai, Mes, tremtiniai esam daug ko netekę, bet už savą kampą, šeimos darnumą, šiokias tokias šeimyninės sąlygas, ypač motinos grumiasi su nemažais sunkumas. Valgio pagaminimas be virtuvės, dažnai be indų, labai daug laiko užima, o nuplyšę drabužiai, jų skalbimai dažnai be muilo ar kitų priemonių, reikalauja didelio sumanumo, laiko ir trūso.

Šeimos pergyvena didelius bandymus, o vaikai sudaro lygiai įstaigoms, kurios rūpinasi pabėgėlių gyvenimu, lygiai ir tėvams labai dideliu rūpesčiu. Steigiamos mokyklos, darželiai, kursai. Tatai dideli, bet neatsidedami rūpesčiai. Eichstalto mieste lietuviai įkūrė gimnaziją, netolimai nuo Eichstalto, Ingolstadte įkurta keturklasė — progimnazija. Jau beveik visuose lageriuose veikia pradžios mokyklos, anglų kalbos kursai, vaikų darželiai. Yra šoferių, mechanikų, rankdarbių kursų.

Kultūrinis gyvenimas gana gyvas. Nesididžiuojant privalu pasakyti, kad lietuviai savo chorais, tautinių šokių šokėjais, vaidyba eina pirmųjų eilėse. Beveik kiekvienam lageryje yra, meno arba kultūros sekcijos, kurios veda chorus, šokėjų grupes, rengia paskaitas, literatūros vakarus ir kitokias pramogas. Dažnai šių pramogų svečiai būna ir Amerikos kariai.

Lageriuose leidžiami sieniniai laikraščiai, biuleteniai. Kempteno lietuviai išleido vienkartinį, šapirografu spausdintą leidinį: "Alguvos Baras" ir kišeninį anglų kalbos žodynėlį. Didelis trūkumas kultūriniam gyvenimui, kad iki šiolei nepasirodė joks vadovėlis ir spausdintas visiem tremtiniams laikraštis arba žurnalas. Kada nors troškimas taps kūnu.

Rašytojai, muzikai, dailininkai dirba savo darbus, kiek tatai galima. Kiek blogiau su priemonėmis dailininkams, skulptoriams. Rašytojų beveik 80% yra atbėgusių į Vokietiją. Dabar visi turi šiokias tokias sąlygas kurti, bet spaudoje paruošti skaitytojams pasinaudoti, dar nėra galimybių. Šiuo metu norima susirišti su Amerikos lietuvių spauda, įstaigomis.

Daugelis rašytojų, dailininkų, muzikų neteko veikalų, bėgiodami iš vienos vietos į kitą, bombos sunaikino arba dingę bagažai palaidojo. Sunkiai atgaunamas nuostolis!

Lageriuose yra pakankamai dvasiškių; be vargo dievotoje Bavarijoje galima melstis turtingose bažnyčiose, kurių čia yra kiekvienam kaime, gi miestuose bažnyčias mažiausiai palietė ir karas.

Tremtinių nuotaikos įvairios. Jautriai sekamos radijas, kas moka anglų kalbą, ieško amerikoniškų laikraščių. Yra pesimistų yra ir optimistų. Ilgų metų vargai, iškentėjimas, rūpesčiai palaužė ne vieno dvasią. Bet tokių neperdaugiausia. Visiems numanu, kad ligi taikos, saugumo dar ilgas kelias teks keliauti, gal būt pats sunkiausias. Daug vilčių sudėta į Ameriką, Angliją, kurios laisvei, demokratijai ir kultūros, civilizacijos laimėjimams neatėmė tikrojo turinio ir prasmės. Bet neslepiamas ir susirūpinimas šiomis dviemis demokratijos tvirtovėmis, bijomasi, kad Europos kai kurių valstybių siekimai ir propaganda, užmaskuoti tikslai nepakankamai suprantami. Ypač Amerikoje . . . Bet dar vis tikimasi, kad laikas buvęs ir pasiliks geriausiu gydytoju.

Daug milijonų europiečių tapo tremtiniais, kaltininkais be nusikaltimo, vien dėl to, kad nenori meluoti, prarasti tų likučių laisvės, be kurių gyvenimas praranda prasmę. Daug milijonų žmonių šiandien dar gali pernešti vargus, nedateklius, vien tik tikėdami, kad klaikiai panašios į nacizmą sistemos ir melu išgražinti šūkiai vieną kartą bus sunaikinti, kaip jau daug istorijoje teužsilikusių blogo atminimo tironijų ir tironų. Lietuviai kupini šio tikėjimo ir jį puoselėja, todėl ir vargai tampa lengvesni, kai regima ir kovojama už tikslą, bendrą žmonijos laimei, taikai ir teisingumui.

Liudas Dovydėnas.

DAILININKAI IR ŽURNALISTAI DIRBA

Žymus lietuvis dailininkas-grafikas V. K. Jonynas (Donelaičio Metų iliustratorius) pakviestas iliustruoti prancūzų rašytojo Prosper Merimee veikalą "Lokys," kurio turinys paimtas iš Lietuvos praeities.

Klaipėdietis lietuvis žurnalistas Jonas Grigolaitis parašė atsiminimus iš Oranienburgo vokiečių koncentracijos stovyklos, kurioje jis iškalėjo ketveris metus. Atsiminimai pavadinti — "Nacių pragare." Jie pradėti spausdinti vietos lietuvių stovyklos periodiniame leidinyje.

IŠTRAUKA IŠ VIENO EUROPIEČIO LAIŠKO

Jūs ten visi jau labai gerai žinote, kad "fašizmo" arkliukas per daug jau nujodinėtas, kad ant jo užsisėdus tiktų stoti į kovą prieš bet kurią lietuviškos visuomenės dalį, siekiančią Lietuvai laisvės. Tuo "kuinu" dar tebejodinėja tiktai komunistai Europoje, o taip pat ir Amerikoje, neišskiriant Bimbos, kuriam, tarp ko kita ar ne per daug garbės suteikiate, taip dažnai minavodami jo vardą savo spaudoje. Komunistai "fašistais" bei "fašizmo simpatikais" vadina visus ne komunistus, kaip žinote, neišskirdami nei Šimčio, nei Grigaičio, nei Gabaliausko . . . Kiek man žinoma, jei jau Lietuvos tautininkams ir buvo galima prikišti simpatizavimą fašizmui (kol jis nebuvo tiek susikompromitavęs), tai amerikiečiams lietuviams, kurie save vadino tautininkais ar kurie buvo nėtoli nuo jų, to niekad nebuvo galima prikišti. Šiandien gi lietuvių fašistų ar fašizmo simpatikų nebėraa. Niekas iš lietuvių nei negalvoja ne tik apie fašizmo įvedimą į būsimą laisvą Lietuvą, bet negalvoja net ir apie buvusios valdymo sistemos atgaivinimą ar sekimą tų valdymo frontų, kurios turėjo bent kiek panašumo į fašizmą. Mums atrodo, kad ir tie, kuriuos pas Jus ten kai kas fašistais esant įtaria, irgi taip negalvoja, o tik susidaro toks įspūdis dėl to, kad per dažnai pasibarate dėl "pernykščio sniego," kuris jau ištirpęs ir nieko jau nei šildys nei šaldys. Šiandien kovoje dėl Lietuvos laisvės visi tos laisvės siekiantieji lietuviai yra tik mūsų tautiečiai ir jų balsas bendrame tautos šauksme yra brangus.

I. T. B.

MIRĖ DIDIS LAISVĖS KOVOTOJAS

Tai kapitonas Stasys Jasinskas. Laisvės Kovotojų Sąjunga liūdi vieno iš narsiausių Lietuvos išlaisvinimo kovų herojaus

1945 m. lapkričio mėn. pabaigoje Vokietijoje, lageryje prie Oldenburgo (anglų zonoje) nuo širdies smūgio mirė kapitonas Stasys Jasinskas — narsus ir didis Lietuvos išsilaisvinimo kovos karžygis.

Šis vardas dar nedaug tepasakys Amerikos lietuviams. Bet Lietuvos laisvės kovotojams tai didelis smūgis ir nejkainojamas nuostolis. Tačiau vien keli jo veiklos bruožai parodys, kokio vyro Lietuva neteko.

Aviacijos kapitonas Stasys Jasinskas niekad nebuvo didelis "politikas." Jo sritis buvo ir liko — kova už Lietuvos laisvę ne vien žodžiais ir ypač ne žodžiais, o tik darbais ir veiksmais, kaip tai yra užsibrėžusi Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga.

1940 m. bolševikams okupavus Lietuvą, vienas iš gerųjų Lietuvos armijos karo lakūnų kap. Jasinskas tuojau stojo į aktyvų darbą organizuoti Lietuvos nepriklausomybės atstatymo slaptosioms pajėgoms. Buvo areštuotas, kalintas, žiauriai kankintas ir 1941 m. vasarą tremiamas mirčiai į Rusiją. Jis vienas iš nedaugelio, per stebūklą ir asmeniška drąsa išsigelbėjo prie Červenės, — iš tų Lietuvos patrijotų ir kankinių skerdynių, kurias savo knygoje aprašė jo kovų draugas pulkininkas Petruitis. Amerikoj ši knyga išleista anglų kalba, ir man čia netenka plačiau sustoti . . .

Grįžęs Lietuvon, kap. Jasinskas tuojau pat buvo vienu iš aktingiausių organizatorių naujos lietuviškos rezistencijos prieš kitą, gudąjį okupantą. Tada iš faktinų pajėgų formaliai atsistojo Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga — pajėgiausia realaus veiksmo jaunų patrijotų grupė kovai už Lietuvos laisvę.

Kap. Jasinskas visus tris okupacijos metus buvo vienas iš organizacijos jautriausių nervų. Sąjungos deleguotas, jis įstojo į generolo Plechavičiaus Vietinės Rinktinės štabą, kaip štabo karininkas. 1944 m. gegužės mėn. su gen. Plechavičium ir kitais gėštapo buvo areštuotas ir netrukus išdeportuotas į koncentracijos lagerį Vokietijon. Šis geležinės valios vyras atlaikė visus kankinimus ir badą, ir alijantų galiausiai iš koncentracijos lagerio buvo išlaisvintas. Nė minutės negaišdamas, — antrą kartą išsigelbėjęs nuo tikros mirties! — jis vėl pasišventė savo uždaviniui ir užėmė vieną iš pačių pagrindiniausių postų tų laisvės kovotojų tarpe, kurie buvo ištremti ar emigravo.

Nerašysiu, kokį jausmą išgyveno kap. Jasinskas, kai po laukto išvadimo, jis, kaip ir visi kiti lietuviai, pasijuto, kad yra tik "displaced person" ir vėl atsiduria pabėgėlių lageryje. Čia jis šį rudenį turėjo atlikti privalomus lagerio tarnybai miško kirtimo darbus.

Ir vieną dieną jis staiga miršta nuo širdies smūgio. Gal ir nenuostabu, kad tiek kentėjusi, tiek mirties pavojų išgyvenusi ir taip karštai Lietuvą mylėjusi širdis, pagaliau, nebeatlaikė ir sprogo. Kai kas sako, jog toji širdis plyšo galbūt ir dėl to, kad lauktas "išvadavimas," nuvedęs tik į alijantų lagerį, buvo perdaug didelis nusivylimo smūgis jaunam patrijotui ir kovotojui.

Jis mirė žiauriam ištrėmime, nebesulaukęs Tėvynės laisvės aušros. Didis nuostolis Lietuvai ir Laisvės Kovotojų Sąjungai. Bet jis bus atlygintas, nes savo šviečiančiu kovotojingumo ir patrijotizmo pavyzdžiu kap. Jasinskas išauklėjo daug padėjėjų.

Jis buvo tik kapitonas, bet mūsų tarpe — vienas iš žymiausių. Mat, Laisvės Kovojų Sąjunga mažiau vertina gražbylystę, aukštą laipsnį, aukštą vietą ar praeities garsą bei nuopelnus. Laisvės kovotojuose viską lemia: beribis patrijotizmas, besąlyginis pasiaukojimas laisvės kovai ir pareigai, aštrus protas, geležinė valia, nepalaužiamas lietuviškas atkaklumas, asmeniška drąsa. Prie šių bruožų kap. Jasinskui reikia dar pridėti nepaprastai taurią toleranciją, dėka kurios jis gebėjo jungti įvairių nuotaikų ir idėjinių nusistatymų kovotojus.

Jo gyvenimas ir veiksmai per paskutinius šešeris metus, kaip čia trumpai išdėsčiau, yra stačiai klasiškas simbolis, kaip žmogaus ir kario tipo, kurį rezistencijos sąjudžiuose išugdė Laisvės Kovotojų Sąjunga. Kap. Jasinskas bus įrašytas į platų lapą herojų ir kankinių, kurie padėjo galvas ir širdis kovoje už Tėvynės išlaisvinimą. Jie kovojo už Lietuvos laisvę ne vien žodžiais, jie rizikavo mirti kiekvieną valandą ir mokėjo garbingai mirti, kai tat būdavo nebeišvengiama.

Tavo vėlė, padangių kapitone, išskrido paskutinį kartą į dausas pas Praamžių. Tavo plyšusi širdis, kuri taip karštai mylėjo Tėvynę, liko pas mus šioje žemėje. Tavo gyvenimas ir kančių pavyzdys yra mums naujas įpareigojimas tęsti Tėvynės išlaisvinimo kovą ligi pergalės!

Pulk. Šviedrys.

RUOŠIAMI VEIKALAI IR VADOVĖLIAI IŠTREMIME

Vokietijoje gyvenąs poetas B. Brazdžionis su pedagogu S. M. parengė naujus elementorius pradžios mokyklai.

Elementorių ir vadovėlių būtų greit galima paruošti ir daugiau, tik bėda su spaustuvėmis ir ypač popieriaus trūkumais. Vadovėliai ir toliau palieka tūkstančių lietuvių jaunimo ir mokytojų rūpestis.

Rašydami laiškus, ar siųsdami prenumeratą, dabar prašomi adresuoti taip: Vienybė, 412 Bedford Av., Brooklyn 11, N. Y.

LAISVOJI LIETUVA

Patriotinis Pietų Amerikos lietuvių žurnalas. Metinė prenumerata tik 1 doleris.

LAISVOJI LIETUVA
Calle Rio de Janeiro 4001.
Villa del Cerro. Montevideo.
Rep. O. del Uruguay.

Laidotuvių Direktoriai
J. MARKEVICZ IR SUNUS
Puikiai įrengta koplyčia,
Profesonališkas patarnavimas
15 TRUMBULL STREET,
NEW HAVEN, CONNECTICUT
Tel. 5-92229

LIETUVIŲ UŽEIGA
BRONIUS DAUJOTA, sav.
ČIA SUSIRENKA VISI
NEW HAVENO LIETUVIAI
113 CHAPEL STREET,
NEW HAVEN, CONNECTICUT

KEYSTONE
Exterminating Co.
Mes parduodame nuodus namų parazitams naikinti.
Mes parduodame žiurkėms naikinti nenuodingus "glue pads" ir sląstus.
Specialus siūlymas 2 tuz. už $1
Prašykite mūsų nemokamo aplinkraščio
Užakymus priimame iš visur.
KEYSTONE EXTERMINATIG CO.
541 State St., New Haven, Conn.
Telefonas J—0892

Kokiose aplinkybėse žuvo kun. Mironas

1944 m. liepos mėn. pabaigoje iš savo ūkio, netoli Daugų, Alytaus apskr., traukėsi velionis kun. Vl. Mironas nuo beartėjančių bolševikų kariuomenės. Tačiau, apie Daugus viename kaime prasiveržusių bolševikų buvo apsuptas ir pateko į jų rankas.

Šio kaimo vyrai buvo nepalankūs bolševikams, prieš juos kovojo ir todėl visi kaimo gyventojai, be jokios išimties, buvo sušaudyti, o pats kaimas paverstas griuvėsiais. Kartu su šio kaimo gyventojais buvo sušaudytas ir kun. Mironas, kuris pripuolamai čia buvo sustojęs.

Per pirmąjį bolševikmetį 1920-1921 m. kun. Mironas sėdėjo kalėjime ir kilus karui buvo išlaisvintas. Kun. Vl. Mironas 1918 m. vasario mėn. 16 d. pasirašė kartu su kitais Lietuvos Nepriklausomybės aktą ir buvo žymus tautininkų veikėjas, ministeris pirmininkas ir t.t.

M. Šeimenis.

Dr. William A. Bulerich
148 Grand Street
WATERBURY, CONN.
Telefonas 3-5424
VALANDOS:
nuo 10 iki 12 ryto — 2 iki 5 val. p.p.
ir pagal susitarimą

Dr. M. J. COLNEY
148 Grand Street
WATERBURY, CONN.
Telefonas 3-4747
PRIĖMIMO VALANDOS:
nuo 10 val. ryte iki 8 val. vak.

THOMAS MATAS
Real Estate
81 Fox Street
WATERBURY, CONN.

Tamulio Fotostudija
Portretai, vestuvių grupės,
555 STATE STREET,
NEW HAVEN, CONNECTICUT
Tel. 8-8570

STOKNA'S
Liquor Store
Įvairių rūšių vynai, likeriai ir degtinė
225 E. Main Street
AMSTERDAM, N. Y.

STANLEY TOLIUS
LIETUVIŠKA UŽEIGA
158 N. Main Street,
UNION CITY, CONN.
Tel.: Naugatuck 4864

RESTAURANAS
RAYMOND WOLUNS, sav.
216 BROAD STREET,
WINDSOR, CONNECTICUT
Biznio tel. — 833
Namų " —308

V. MITRIKAS
MAISTO KRAUTUVĖ
19 WASHBURN STREET,
Worcester, Mass.
Tel.: 34349.

LIETUVIAI BIZNIERIAI BALTIMORĖJE

CRYSTAL TAVERN
John J. Dekinis, sav.
1509 W. BALTIMORE ST.,
Baltimore, Md.
Tel. Gil. 7281

BROOKS TAVERN
504 WASHINGTON BLVD.,
Baltimore 30, Md.
Tel. Lexington 9606

WALTER CAFE
Walter Medzveckas, sav.
1124 W. PRATT STREET,
Baltimore, Md.
Tel. Calvert 2284

JONAS GRIČENA
LIETUVIŠKA UŽEIGA
661 W. PRATT STREET,
Baltimore, Md.

IDLE HOUR TAVERN
J. M. Waisengoff, sav.
Šeikiai kiekvieną antradienį ir ketvirtadienį nuo 9 v. v. iki 2 val. ryto
Svečiai, atvyke iš kitų miestų, kviečiami užeiti į šią puikiausią lietuvišką užeigą
1417 W. BALTIMORE ST.,
BALTIMORE, MD.

Boston Realty Trust
INSURANCE SERVICE
veda
adv. Joseph B. Gailius
317 E St. (Broadway kamp.)
South Boston, Mass.
Tel.: SOU 2732

SILVER CAFE, Inc.
S. ZAVADSKAS, sav.
Visų South Bostono lietuvių kelio galas
324 W. BROADWAY,
So. Boston, Mass.

Kanapickas Kepykla
Lietuviška duona — tortai vestuvėms ir parėms
PRISTATOMA Į NAMUS
Užeikite arba telefonuokite
520 HUDSON AVENUE,
ROCHESTER, N. Y.
Tel.: Stone 4317

GAZOLINO STOTIS
JONAS BABLINSKAS ir SUNUS, sav
Važiuojant Main Rd. 5 tai geriausia vieta sustoti
245 E. Main St., kmp. John St
AMSTERDAM, N. Y.

SALDAS GRILL
VYNAS — DEGTINĖ — ALUS
GERI UŽKANDŽIAI
22 SHULER STREET,
AMSTERDAM, N. Y.

Rupšio Restauranas
Puikūs valgiai, gėrimai
Geras patarnavimas
Graži svetainė ir baras
237 MAIN STREET,
AMSTERDAM, N. Y.

Kaunas Baking Co.
Lietuviška ir amerikoniška duona, pyragai
PRISTATOME Į NAMUS
304 OLIVIA STREET,
McKEES ROCK, PA.

Laidotuvių Direktorius
ANTANAS VENSKUNAS
665 STANLEY STREET,
NEW BRITAIN, CONNECTICUT
Telefonas 1702

LIBERTY FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

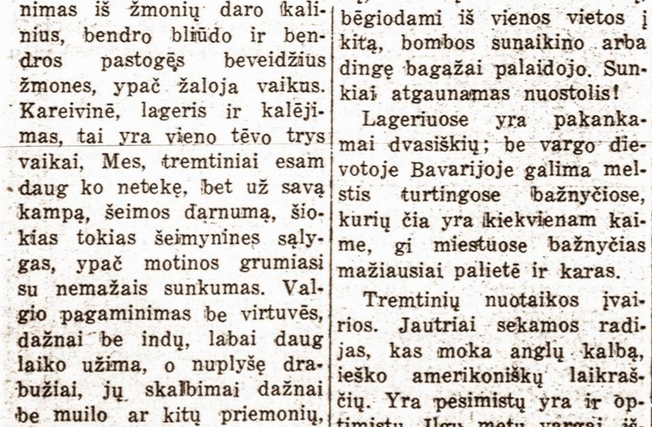

(Pirmoji Lietuvių Paskolos Bendrovė Philadelphijoje)
Įsteigta 1901 m.

CHARLES S. CHELEDEN, vedėjas
Jūsų santaupos garantuotos federaline apdrauda
204 North Broad Street, Philadelphia 2, Pa.
Telefonas RIT 7726

PAUL'S RESTAURANT

PAUL VIŠNIAUSKAS
31 SPRING STREET, NEW BRITAIN, CONN
Telefonas: 8774.

VIENYBĖ

The Oldest Lithuanian Newspaper
Established 1886 by J. J. Pauliukis

PUBLISHED EVERY FRIDAY
412 Bedford Ave., Brooklyn 11, N. Y.
Tel. EVergreen 4-0862

JUOZAS TYSLIAVA
Editor and Publisher

Entered as Second Class Matter October 23, 1907 at the Post Office at Brooklyn, N. Y. under the Act of March 3, 1879

PRENUMERATA METAMS
Jungtinėse Valstybėse $3.00
Kitwose kraštuose $3.50

Advetising rates on application

Kur galas?

Visi kraipo galvomis ir patys save klausia: kada bus galas toms nuolaidoms?

Londono konferencija nebuvo sėkminga todėl, kad jie pirmą kartą buvo pamėginta nenusileisti maskoliams.

Bet, štai, neseniai baigėsi Maskvos konferencija, kurią ne tik anglosaksų, bet ir rusų spauda vadina "sėkminga."

Kodėl? Todėl, kad šioje konferencijoje vėl padaryta rusams eilė nusileidimų.

Jau Londone Molotovas buvo užsiminęs apie bendrą Japonijos kontrolę. Dabar, pagaliau, tos kontrolės dalį Japonijoje rusai turi. Rusai, kurie išėjo į karą su japonais tada, kai pastarieji jau buvo nutarę kapituliuoti.

Tuo tarpu rusai VIENI kontroliuoja Pabaltiją, Lenkiją, pusę Vokietijos, Čekoslovakiją ir visus Balkanus. Ir jeigu anglai su amerikiečiais panorėtų ta kontrole su rusais pasidalinti, tai aišku, kad Molotovas įsižeistų.

Visą karo laiką buvo pataikaujama ir nuolankaujama sovietams. Jiems buvo viskas duodama, o atgal negaunama net nė ačiū. Karui pasibaigus, buvo manyta, kad pagaliau tos nuolaidos baigsis. Bet kur tau. Magaryčioms jiems siūloma net atominė bomba...

Kasgi, pagaliau, už šių nuolaidų ir nuolatinio pataikavimo slepiasi?

Nejaugi demokratijų vadai mano, kad šituo būdu jie galės sukurti patvarią taiką pasaulyje?

MŪSŲ DIENŲ ĮVYKIAI

V. M. KLAUSUTIS

Naujos dramos autoriai

Visur kalbama apie naują politinę dramą. Nuomonės nevienodos. Kritikai teigia, kad naujoji politinė drama susidedanti iš 6 aktų, būtent, Maskvos, Teherano, Jaltos, Dumbarton Oaks, San Francisco ir Potsdamo — žada tragiškus davinius, tokius kaip Miunchenas yra davęs.

Bet šios dramos autoriai optimistiški. Jie aiškina, kad jų rašoma drama būsianti tobula, reali. Jiems trūko jai parašyti trejis metus — sako Molotovas. Jis teigia, kad Versalio dramos parašymas trukęs 6 savaites, Miuncheno drama atlikta per mėnesį laiko. Tai buvo skubotoo darbo produktas — sako sen. Connally. Taip sakė buvęs mūsų prez. Rooseveltas, argumenuodamas, kad dabar rašoma politinė drama turėjusi būti tobula. Tokią nuomonę reiškė ir Winston Churchill.

Deja, kitas šios dramos autorius, Churchill kolega, Anthony Eden, kalbėdamas britų parlamente, pareiškė, kad reikia kai kuriuos šios dramos aktus perrašyti. Jis teigia, kad šios dramos įscenizavimas neįmanomas,nes ji kupina techniškų ir sceniškų netobulumų.

Mes seniai esam sakę, kad ši nauja politinė drama netobula, kad jos daviniai bus tragiški. Mūsų nuomonę dabar patvirtino pasaulinės spaudos ir kritikų nuomonės.

Šios dramos autoriai, suvažiavę Londone, bandė perrašyti jos tekstą, bet negalėjo susitarti dėl pataisų. Dabar, suvažiavę Maskvoje, kaip spauda praneša, baigė dramos rašymą, netrukus matysime jos įscenizavimą ir pasekmes.

Mes, amerikiečiai, džiaugėmės Cordell Hull garbės vainiko laimėjimu. Džiaugėsi ir pats Hull. Deja, mūsų džiaugsmą sudrumstė kritikai savo neigiamais pareiškimais. Jie aiškina, kad Hull duotas garbės vainikas netinka jo mažai galvai. Jie sako, kad garbės vainiko davėjai būtų geriau padarę, jei jie tai būtų pasiuntę Stalinui, nes jo galva didesnė. Jie teigia, kad Stalinas laimėjo karą ir taiką . . .

Kodėl kritikai neigiamai vertina Hull nuopelnus?

Todėl, kad Hull netesėjo savo pažadų. Kritikai teigia, kad Hull su Rooseveltu žadėjo tautoms KETURIŲ LAISVIŲ demokratiją. Tokius pažadus jie įrašė Atlanto Čarteryy, bet su savo pažadų netesėjo.

Kas kaltas dėl pažadų netesėjimo — Hull, Roosevelt, ar kiti Amerikos vadai, — į šį klausimą atsakys istorikai. Bet faktas lieka faktu, kad Amerikos ir Europos demokratijų vadai, Atlanto Čarterio autoriai ir signatoriai, netesėjo savo pažadų. Atlanto Čarterio deklaracijos, visos demokratijų vadų kalbos, buvo tik tuščia propaganda.

Štai kur glūdi visų tikėjusių demokratijų vadų pažadais, nusivylimas. O Amerika buvo pasaulio demokratijų arsenalas. Amerika laimėjo antrąjį pasaulinį karą, bet . . . pralaimėjo TAIKĄ. Šie faktai neginčinami. Vienos kartos laikotarpyje mums teko išgyventi du imperialistinius pasaulinius karus. Ir gal teks išgyventi trečiąjį. Kas žino? Kas trečiąjį karą laimės, tik ateitis pasakys.

Panaikinami senieji japonų vadovėliai

Gen. MacArthuro įsakymu, visi senieji japonų mokyklų vadovėliai bus sunaikinti, o popieris sunaudotas naujiems vadovėliams, iš kurių pašalinama betkokia propaganda.

Sovietų Rusija sutiko pratęsti Suomijai dviem metams reparacijų mokėjimą.

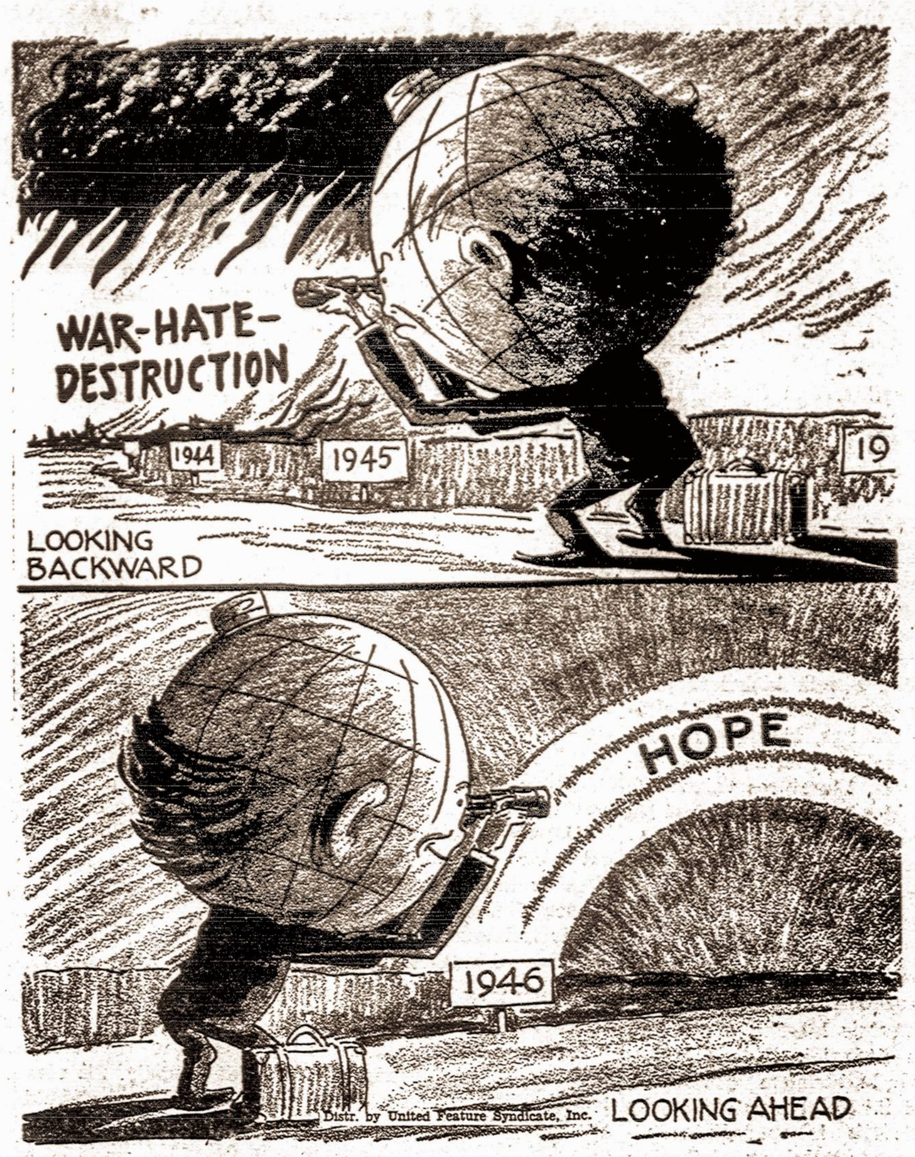

AR UŽ TOKĮ IDEALĄ LIEJO KRAUJĄ ŠIMTAI TŪKSTANČIŲ?

Mūsų specialaus korespondento Romoje

Daugelis Amerikos intelektualų be abejo žino savo tautietį Ezra Pound. Šis poetas buvo vienas iš labai nedaugelio tikrų amerikonų fašistų. Jis buvo emigravęs Italijon ir per šį karą iš Romos vedė propagandą už "ašies" laimėjimą ir fašistinės "demokratijos" įsteigimą Amerikoje. Dabar jis yra suimtas, berods, nuvežtas į U.S.A.

Bet įsivaizduokite valandžiukei, kad Ezra Pound būtų grįžęs į Ameriką ne kaip kalinys!

Įsivaizduokite, kad "ašis" būtų laimėjusi karą ir kad U.S.A. zona būtų paskirta italų kariuomenės ir fašistinės milicijos divizijoms prižiūrėti.

Ezra Pound tada tikrai būtų sugrįžęs į Washingtoną. U.S.A. politikai, diplomatai, kariai ir darbininkai milijonais būtų išbėgę, pav., į Argentiną, bet ten jie būtų uždaryti į lagerius, maitintų juos Hitlerio - Mussolinio UNRRA ir ragintų kogreičiausiai repatrijuotis namo . . .

Baltuosiuos Rūmuose sėdėtų ne Harry Truman, bet — Ezra Pound. Secretary of State būtų ne Byrnes, o — Fritz Kuhn, Amerikos vokiečių nacių vadas . . .

Atstovų Rūmai ir Senatas būtų suspenduoti. Republikonų ir demokratų partijos arba uždarytos arba joms vadovautų paskirti atitinkami gauleiteriai. Būtų ruošiama nauja Konstitucija ir nauji rinkimai . . . Būtų įsteigtas "Tėvynės Frontas," kur visuose distriktuose per rinkimus sąrašo priešakyje stovėtų Ezra Pound, ir tik už tą vieną sąrašą tebūtų galima priverstinai balsuoti . . .

Rinkimus kontroliuotų taip pat tik Ezra Pound ir Fritz Kuhn šalininkai. Ir Amerikos "Tėvynės Frontas" tikriausiai laimėtų tuos rinkimus 80 ar visu 100 nuošimčiu. Gi per rinkimus italų fašistinė milicija prižiūrėtų tvarką . . .

Ar jūs jau spiaudotės dėl panašių fantasmagorijų? Bet ne, — tai juk nauji demokratiniai rinkimai. Lygiai tokie pat ir tomis pat sąlygomis, kaip ką tik praėjo Bulgarijoje ir Jugoslavijoje. Lygiai tokie pat, kaip prieš penkerius metus buvo Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje.

Ir jeigu jums tokie rinkimai atrodytų nepakankamai demokratiški, — tai kaip ir kada mes susikalbėsime dėl bolševikiškos demokratijos rinkimų sistemos Rusijoje ir dabar Europoje?

O jei jie jums atrodo demokratiški ir visiškai nesišaukią dangaus keršto, tai aš daugiau nieko neturiu tuo klausimu pasakyti. Tada, — valio Stalino demokratija! Valio Dimitrovas ir valio maršalas Tito! . . .

Antras toks pat pavyzdys galėtų būti pritaikintas Anglijai.

Ir anglai pas Hitlerį Vokietijoj turėjo tokį pat propagandistą Joyce, kuris savo kalbomis per vokiečių radiją buvo žinomas lordo Haw-Haw vardu.

Jis dabar suimtas, nugabentas į Angliją ir jau nuteistas mirties bausme už tėvynės išdavimą.

Bet jei jis būtų grįžęs su Hitlerio armijomis? Nebūtų nei Churchillio, nei Atlee, ir gal nei paties Karaliaus Jurgio VI. Lordų rūmai ir žemieji rūmai būtų pasiųsti neribotoms atostogoms. Lordas Haw Haw būtų sudaręs Anglijos "Tėvynės Frontą," kuris, Panzerdivisionen ir SS daliniams prižiūrint, būtų pravedęs vieningo "demokratijos" sąrašo rinkimus ir tikriausiai būtų laimėjęs 80 ar visą 100 procentų balsų . . .

Anglija matė panašius rinkimus Baltijos valstybėse. Šiandien ji tai mato Jugoslavijoje ir Bulgarijoje. Rytoj, turbūt, pamatys tokių pat demokratinių rinkimų ir kituose kraštuose . . .

Ir ką sako Amerika? Ką sako Anglija?

Stebėtojui čia vis dar sunkoka suprasti, ar apie kai kurių Europos kraštų padėtį Amerika ar Anglija kalba rimtai ar tik juokais?

Vieną dieną čia per visų laikraščių skiltis ir radiją nuskamba Byrnes ir Bevino garsūs žodžiai apie tikrąją demokratiją, žmogaus teises, tarptautinį teisingumą, reikalingumą baigti su priespaudų ir smurto rėžimais . . .

Kitą dieną vėl nuskamba tų pačių vyrų žodžiais, jog taika turi būti išlaikyta visomis priemonėmis, ypač gi turįs būti nuoširdžiai plečiamas bei gilinimas bendradarbiavimas su Rusija ir kad Balkanuose bei Rytų Europoje nebus palaikomos jokios grupės, kurios būtų nedraugiškai nusistačiusios komunistinės Rusijos atžvilgiu . . .

Vieną dieną amerikonai ir anglai oficialiai pareiškia, jog jie nepripažinsią iš dabartinių rinkimų išėjusios Bulgarijos vyriausybės, kadangi rinkimų sistema čia buvo nepakankamai demokratiška.

Kitą dieną anglosaksų spauda pranešinėja oficialius davinius apie lygiai tokius pat rinkimus Jugoslavijoje, — bet ir Anglija ir Amerika komunistinį diktatorių Tito pripažįsta savo sąjungininku ir nė žodžio nėra pareiškusios, kad jos kiek abejotų dėl tokius rinkimus organizuojančios Jugoslavijos vyriausybės legalumo, taigi ir dėl tokios vyriausybės pripažinimo.

Tadgi, čia žmonės vis labiau pradeda nebesuprasti, kada Amerika ir Anglija kalba rimtai ir kada tik juokauja . . .

O kada yra toks neaiškumas, tai žmonės pagaliau pradeda tikėti tik nuoga jėga. Kiekvienas mato, kad tejsę turėsi tik tada, kai panaudosi brutuliausią jėgą ir koks tu bebūsi kruvinas smurtininkas, — pasaulis tave galų gale vistiek pripažins laimėtoju ir teisingu.

Ar už tokį idealą ir už tokią išvadą praliejo kraują šimtai tūkstančių jaunų vyrų?

Atsakymas, žinoma, reikia ieškoti ne Romoje ir ne Berlyne. Galbūt atsakymą galėtumėt duoti jūs, — kurie patys kovojote, laimėjote ir dabar sprendžiate apie Europos demokratiją . . .

Vakar, šiandien ir rytoj

V. TYSLIAVIENĖ

NETOLIMĄ PRAEITĮ PRISIMINUS

Kai Amerikos Lietuvių Misijos pirmininkas Antanas Olis, lankydamasis JAV Valstybės Departamente, iš p. Acheson pareiškimų patyrė, kad Lietuvos nepriklausomybės bylai gresia rimtas pavojus, tai ALT sekretorius P. Grigaitis per savo redaguojamą laikraštį rėkte rėkė: "tai blofas," "melagystė," "nesamonė"...

Savo argumentams sustiprinti ir ALT šaukiamą suvažiavimą Chicagoje pateisinti, Grigaitis, lyg geležėlę radęs, pakartotinai prisiminė prokuroro Jacksono pareiškimą Nuremberge. Jacksonas, kaip žinoma, pasirašydamas kaltinamąjį aktą, pridūrė, kad jis neturįs teisės JAV vardu "PRIPAŽINTI AR ATMESTI" Sovietų Rusijos pretenzijų į Pabaltijo valstybes. Turėdamas tik vieną uždavinį, būtent, nacių, karo kriminalistus teisti ir, nebūdamas Valst. Dept. nariu, Jacksonas gana gudriai išvengė nesusipratimų su rusais. Tik p. Grigaitis šį Jacksono pareiškimą nusigriebė, kaip įrodymą, kad Lietuvos laisvė esanti užtikrinta.

Kitas Grigaičio argumentas, kuriam jis dar daugiau reikšmės teikdavo, tai — kad Amerikos vyriausybė tebepripažįsta Lietuvos atstovą Washingtone.

JOU PRADEDA AIŠKĖTI

1946 m. sausio 1 d. tai, kas apie Lietuvą ir Pabaltijo valstybes valdžios sferose labai slaptai ir dviprasmiškai buvo kalbama, dabar jau viešai skelbiama. Radijo pranešimai ir spauda pirmąją Naujų Metų dieną pranešė, kad Anglija ir Amerika netrukus ketina Pabaltijos valstybes pripažinti sovietams...

Jeigu Misijos vadams Valstybės departamento pareigūnų pažiūros buvo aiškios prieš keletą mėnesių, tai ALT vadai, tuo labiau, apie tai turėjo žinoti. Juk jie visą laiką teigė viską žiną, turį santykius su pačiomis svarbiausiomis įstaigomis, o Chicagos suvažiavime gyrėsi, kad su sekretorium Byrnes turėsią audienciją.

Bet Byrnes į Maskvą išskrido, matyt, Grigaičio neatsiklausęs...

Ar reikia daugiau įrodymų, kas yra "blo-feris" ir "melagis?" Grigaičio elgesys, kartais, perdaug panašus Lietuvos laisvės kovos sabotažavimui.

KALBANT APIE SENTIMENTĄ

Valstybės Departamento pareigūnų nusistatymas Pabaltijo valstybių klausimu — nieko nuostabaus. Šiuo metu JAV užsienio politiką nustato visi tie komunistų bendrakeleiviai ir "tautų ekspertai," neseniai sėdėję OWI ir pasauliui skelbę Atlanto čarterio ir keturių laisvių idėjas...

JAV Kongresas dar turi galios dabartinį Valst. Dept. personalą išluoti ir sutaršytą Amerikos užsienio politiką atitaisyti.

Štai kodėl ir Amerikos Lietuvių Misija visas savo viltis sudėjusi į Kongresą. Bet p. Grigaitis, lietuvių politikos "ekspertas," dar vis tebesmerkia Willis-Kelly rezoliucijas Lietuvos nepriklausomybei atstatyti ir siūlo jas kuo greičiausiai palaidoti...

Vien dėl to neįmanoma įgyvendinti Misijos ir Tarybos suvažiavimuose išreikštą vieningos veiklos sentimentą.

Jeigu Misija priimtų kvietimą įstoti į Tarybą per tas "atdaras duris," tai reiškia, kad Misija turės atsisakyti visų tų darbų, kurie dar gali turėti lemiamos reikšmės ateityje. Tai reiškia, kad Misijos nariai turės atsisakyti visų savo įsitikinimų ir, svarbiausia, vadavimo būdo, kuris nuo Tarybos iš pagrindų skiriasi.

Logiškiausia, rodos, būtų sudaryti koordinacijos komitetą, kuris bent vadavimo darbą suderintų taip, kad vieni kitiems nekenktų. Bet ir tai, atrodo, neįmanoma.

MUMS RAŠO

BEREIKALINGAS PASIPIKTINIMAS

Iš prigimties nemėgau ir nemėgstu maišytis į pašalinius ginčus, tuo labiau su moterims. Bet ponios Lapienės pasipiktinimas, paleistas J. V.adresu, privertė mane tarti keletą žodžių. Taip, italų priežodis sako: "Confice al delitto" mirusieji nekalba. Bet Europos rašytojas p. J. V. savo laiške Vienybėje, kalbėjo gyvomis velionio Binkio lūpomis apie Čiurlionės "šviesenybę". Tas ponas J. V. tikiu, yra ne tik girdėjęs iš gyvų velionio Binkio lūpų, bet ir pats asmeniškai gerai žinąs apie Čiurlionienės nuopelnus. Man Lietuvoje viešint teko susipažinti su visais Lietuvos rašytojais menininkais ir operos bei dramos vaidilomis. Ir dažnai su jais tekdavo susitikti teatre, kavinėse ar restoranuose. O ypač su velioniu Binkiu, Vaičiūnu, Kalpoku, Kipru Petrausku, A. ir S. Sodeikomis labai dažnai ir ar timai teko susidraugauti. Taigi, teko artimai pažinti velionį Binkį. Jis visuomet buvo rimtas užsimąstęs, jo rūstus veidas rodė jo didelę išmintį ir aukštos kultūros esantį. Mūsų susitikimuose prie puoduko kavos ar stiklinės alaus kavinėse velionį niekuomet negirdėjau "blevyzgojant." Bet, kad velionis Binkis rimtai keikdavo Čiurlionienę, tai faktas. Tą rimtą keiksmą girdėjome mes visi ir ne vieną kartą, ir girdėjome velionį keikiant negirtą esant. Niekuomet nemačiau velionį girtą, nei įsikaušusį. Tik tą keiksmą mes girdėjom iš jo gyvų lūpų. Ir jeigu tas rimtas ir gamtos apdovanotas poetas rimtai keiks Čiurlionienę, tai tikiu, kad jis turėjo ir rimto pagrindo tam savo keiksmui. Bet man teko girdėti Lietuvoje ne tik nuo velionio Binkio apie Čiurlionienės blogąją pusę, bet nuo daugelio kitų Lietuvos inteligentų, vyrų ir moterų. Bet tuomet aš tuo nesidomėjau. Tik skaitant J. V. laišką Vienybėje, vėl man ausyse suskambėjo velionio Binkio keiksmo žodžiai Čiurlionienės adresu.

Taigi, ponia Lapienė be reikalo šoko užtarti tą, kuri neverta užtarimo. Juk aišku, kad medalis turi dvi puses. Bravo, kad Vienybės red. p. Lapienės rašteliui prisegė labai tinkamą pastabėlę. Beje, apie Čiurlionienės tamsius darbelius man teko girdėti ne tik nuo velionio Binkio, ir kitų pašalinių žmonių, bet ir nuo pinios artimųjų — švogerių, Petro ir Povilo Čiurlonių, kurie su pasipiktinimu keikdavo tą pačia Čiurlionienę dėl jų brolio, garsaus menininko Kostanto, susirgimo ir mirties.

Taigi, p. Lapienė, nepatartina Tamstai taip autoretingai kalbėti ir piktintis tuo J. V. laišku, kuris labai teisingai, ne iš piršto išlaužęs, rašė. Aš nežinau, kas tas J. V. ir ne mano pareiga jį ginti, nei Čiurlionienę smerkti, bet esu tikras, kad mano sąžinė reikalauja tiesos žodį tarti. Nežiūrint kokiais vėjais, keturiais ar devyniais, velionis Binkis ėjo, bet jis buvo ne girtuoklis ir ne blevyzga o didžiausias poetas Lietuvoje.

Pr. Rimkus.

Popiežiaus pagalba lietuviams Italijoje

Iš Italijos pranešama, kad Popiežius Pijus XII lapkričio mėnesį paaukojo 500,000 lirų Lietuvių Studentų Kolegijai Italijoje įsteigti. Tokia kolegija įsteigta Pizos mieste ir ten apgyvendinta grupė lietuvių studentų, kuriuos šelpia BALF.

Vinco Krėvės tragedija

LIETUVIŠKAS LAVALIS AR BOLŠEVIKŲ MAURAS?

(Tęsinys)

DIDELIS RAŠYTOJAS

Nėra perdaug, jei jau kelintą kartą šiame rašinyje pakartojame, kad Vincas Krėvė yra didelis lietuvių rašytojas.

Tai tikra ir neginčijama tiesa. Plačiau žiūrint, reikia prisipažinti, kad išskyrus senąjį Kristijoną Donelaitį, lietuvių grožinė literatūra per devynioliktąjį amžių ir net per dvidešimtojo pirmąją pradžią pasaulinės reikšmės rašytojų kūrėjų nebuvo davusi. Labai sunkios mūsų tautos gyvenimo sąlygos rusų vergovėje, o ypač barbariškoji spaudos draudimo gadynė tat žymia dalimi sukliudė. Didžioji lietuvių pastangų energija ilgai teko naudoti ne meno vertybių kūrybai, o žūtbutinai kovai už paprasčiausias žmogaus ir lietuvių teises.

Šioji gadynė davė mums didelių rašytojų, kaip Maironis, Vaižgantas, Jakštas, Pietaris, Žemaitė, Kudirka ir kiti. Mes juos vadiname dideliais rašytojais, dažnai net mūsų klasikais. Jie yra dideli vertingi, kiekvienu atveju jie nėra maži.

Bet dideli ir brangūs jie yra tik mums, lietuviams. Pasauliniu mastu, pasaulio literatūros plotmėje jie nėra dideli ir veik neabejotina, ar kas kada juos tokiais ims laikyti, jei mes jų visus kūrinius išverstume į svetimas kalbas ir išleistume kitiems pasiskaityti.

Tai dėlto, kad visų šių rašytojų kūriniai mums būvo ir didžia dalimi dar tebėra dideli, svarbūs, įžymūs, reikšmingi ir kilnūs savo mintimis, idėjomis, savo lietuvišku turiniu, lietuviška dvasia ir tendencija ginti mūsų lietuviškus reikalus. Mums jie svarbūs, įdomūs, reikšmingi, dideli. Bet kitiems, nelietuviams?... Savaime suprantama, kad tik mažai arba visiškai ne.

Nes meno kūryboje yra svarbu ne viena tik kilusi idėja, didelė mintis, jautri ir patrijotiška propaganda. Jeigu vien idėjos ir kilnios mintys sudarytų meno kūrybos pagrindą ir esmę, tai didžiausias rašytojais kūrėjais būtų laikomi didieji filosofai, mokslininkai, išradėjai. O taip nėra dėl to, kad mene ne mažiau už idėjas, o galima net sakyti — dar daugiau už idėjas ir kilnias mintis reiškia tų idėjų ir minčių reiškimo forma, arba būdas, taip sakant — meniškumas, kūrybiškumas, gyvybiškumas...

Lietuvių literatūra vis būvo kupina kilnių minčių ir gražių lietuviškų idėjų, bet tai nereiškė, kad ji pasiekė atitinkamo aukščio savo meniškumu.

KRĖVĖS VEIKALAI

Krėvė yra vienas iš pirmųjų to amžiaus rašytojų, kuris savo tirštu talentu iškėlė lietuvių literatūrą ir į meniškos kūrybos aukštumą. Nestigo jam kilnių minčių ir patrijotizmo. Bet lygiai nestokojo jam ir tikrojo menininko kūrėjo talento.

Jis padovanojo lietuvių literatūrai veikalus, kurie visiems laikams sudarys mūsų meninės raštijos vieną iš kertinių plytų — veikalus, kurių dalis niekad nepasens ir dulkėmis neapsineš.

Jei paminėti tik svarbiausius, tai jie didžiumoj ir jums žinomi: Dainavos šalies senų žmonių padavimai, Žentas, Skirgaila, Mindaugas, Likimo Keliai, Dangaus ir Žemės Sūnus (spausdintas tik dalimis) Šarūnas, be to — visa eilė novelių, apysakų, legendų...

Dailiojoj prozoj ir dramoj — Krėvė veik nepalyginamas. Jį gal pralenks vienas kitas vienu kitu atskiru, pavieniu kūriniu, bet dar niekas nėra perviršijęs bendrai paėmus. Krėvė tebėra tikras, gal net pats didžiausias lietuvių literatūros šuras.

Jo kalba — nuostabi. Tai žaidžianti, kaip muzika, skambanti, kaip daina. Tai vėl paprasta, kukli ir kasdieninė, kaip tavo ir mano mamytės kalba. Ir visuomet — meniška kalba, tikra lietuviška, pavyzdinė.

Dėl to Krėvė gana sunkiai išverčiamas į svetimas kalbas, o kai kur stačiai neišverčiamas. Ir savo kalba ir savo dvasia jis kartais "perdaug" lietuviškas. Tai jam trukdo būti mėgiamam užsieniuose. Jei jis nebūtų toks tautiškas, ne vienas iš mūsų kartais pašnekėdavo, jog tik Krėvė tuo tarpu tegalėtų būti vertas lietuviškas kandidatas Nobelio pasaulinei literatūros premijai pristatyti... Bet jis maža populiarus užsieniuose, jis vis dar perdaug "siaurai" lietuviškas, kad tokiu būtų galėjęs pasidaryti. Todėl vargiai jam beteks kada kandidatuoti šiai garbingai premijai. Tegu pasistengs vėliau jos nusipelnyti kuris iš jaunesnių.

PROFESORIUS IR MOKSLININKAS

Lietuvių kultūros gyvenime Krėvės vaidmuo tačiau neapsiriboja vien kaip rašytojas.

Nuo pat Kauno universiteto įsisteigimo Vincas Krėvė buvo jame profesorium. Dar prieš aną karą baigęs aukštuosius mokslus Rusijoje ir Austrijoje, labai plačiai išsilavinęs ir apsiskaitęs, filologijos daktaras (žinoma jo disertacija apie Indoeuropiečių protėvynę), V. Krėvė galėjo išsivysti į plataus masto mokslininką. Bet paskirdamas savo laisvalaikį literatūrinei kūrybai, jis neberašė naujų mokslo veikalų, pasitenkindamas jaunųjų studentų paskaitiniu mokymu.

Universitete ilgus metus jis dėstė rusų ir lenkų literatūras. Daugelį metų buvo Humanitarinių mokslų fakulteto dekanas ir, šalia Mykolo Biržiškos, buvo vienas iš autoritetingiausių to fakulteto profesorių.

Šalia to, jis nuolat buvo aktyvus kituose kultūros ir mokslo darbuose, ypač kaip redaktorius. Jis redagavo pirmąjį stambų literatūros žurnalą "Skaitymai," pagrindinį Humanitarinių m. fakulteto mokslo perijodinį leidinį Darbai ir Dienos, o taip pat visą eilę kitų mokslo ir literatūros leidinių bei žurnalų.

Bet šalia rašytojo, Krėvė gal daugiausia pasižymėjo, kaip tautosakininkas, liaudies kūrybos — dainų, pasakų, padavimų, legendų, patarlių ir priežodžių — rinkėjas, tvarkytojas ir leidėjas. Ištisus metus jis kantriai ir nenuilstamai iš liaudies žmonių lūpų rinko ir užrašinėjo šį brangų lietuvių kūrybos ir meno turtą, tvarkė, aiškino, apdirbinėjo, spausdino, organizavo kitų rinkėjų darbą.

Jis labai gerai pažino lietuvių liaudies kūrybą, galėjo net pats ją pamėgdžioti, ir daug jos panaudojo savo paties raštuose, ypač Dainavos šalies senų žmonių padavimuose, Šarūne, Likimo keliuose ir visoje eilėje savo apysakų bei trumpų buities vaizdelių. Už tat Krėvė toks lietuviškas, toks artimas mūsų žmonių sielai, tikras ir nemelagingas jos dvasios reiškėjas.

Savo darbuose jis kartais taip glaudžiai prisiartindavo prie liaudies kūrybos šaltinių, jog nebebuvo galima atskirti, ar jo veikalų turiniai bei visoki posakiai yra jo paties sugalvoti, ar iš žmonių pasakojimų paimti.

Vėliau, kai atsirado daugiau jaunų tautosakos mokslininkų specialistų (dr. J. Balys), kaikas Krėvei ėmė daryti atskirų priekaištų, jog jis kartais net pačią renkamą liaudies kūrybą klastuojęs, perdaug laisvai užrašinėjęs, gal būt kartais net pats "liaudies vardu" kaiką prirašydavęs.

Krėvė energingai teisinosi, bet galų gale atrodė, kad šie priekaištai nebuvo be pagrindo. Mokslo atžvilgiu tai nusikaltimas, bet šiaipjau nieko baisaus. Tai tik parodė, koks Krėvė mokėjo būti artimas mūsų liaudies kūrybai, drauge pasilikdamas savitas ir originalus kūrėjas — rašytojas.

ROMANTIKAS IR REALISTAS

Nesileisdami plačiau į literatūrinių srovių nagrinėjimą, pažymėsime čia, kad bent pirmaisiais savo kūriniais Krėvė pasireiškė daugiau kaip romantikas. Jo veikalų herojai daugiausia yra tokie, kuriuos literatūros mokslas vadina romantiškais.

Bet lygia greta Krėvė liko ir realistas, o ypač savo kūrybos subrendimo laikotarpyje. Kaip retas kitas, gal tik Žemaitė išskyrus, jis sugebėjo daug meniškiau pavaizduoti ir paprastą, kasdieninį, pliką ir tikrą mūsų šalies žmonių gyvenimą. Ypač toks jis pasireiškė Žente ir kaikuriose trumpesnėse apysakose. Tokio pobūdžio yra ir jo romanas Miglose, kurio pirmoji dalis buvo išleista tik vokiečių okupacijos.

Romantikas ir realistas, abiem atvejais stambus ir stiprus kūrėjas, Krėvė pasidarė lietuvių literatūros klasiku, tai yra — užbaigtu, nusistovėjusiu ir pavyzdingu kūrėju - rašytoju. Jo veikalai buvo nagrinėjami universitetuose, gimnazijose, visose mokyklose, dedami į chrestomatijas, skaitymo vadovėlius ir pradžios mokslo elementorius. Iš Krėvės raštų žmonės mokėsi taisyklingai lietuviškai galvoti ir rašyti.

Dėl savo romantizmo Krėvė turėjo atlaikyti nemažą kovų. Literatūrinis lietuvių gyvenimas po ano karo buvo pasidaręs nepaprastai gyvas. Atsirado naujos literatūrinės, moderniškos srovės ir "mokyklos," nauji obalsiai ir manifestai, nauji kritikai ir vadai. Nevienas iš jų smarkiai puldavo mūsų senuosius romantikus, vadindavo juos atsilikusiais, senų pasakų plepiais, tautos migdytojais ar stačiai "balzamuotais lavonais."

Krėvė visuomet gynė romantikus ir tiems užpuldinėjimams niekad nepasidavė, nekreipė į juos dėmesio, juokdavosi iš jų.

Protingas, gudrus, aštraus liežuvio, jis, tiesą sakant, buvo gana nelengva nugalėti. Savo kritikus jis nekartą surišdavo į ožio ragą. Ir visuomet juos nugalėdavo savo kūrybos darbais. O tai rašytojui ir yra svarbiausia. Kritikas gali jį smarkiai sukritikuoti, bet pats jis negali meno veikalo parašyti. O rašytojas kartais nesugeba prieš kritiką atsilaikyti, bet kai jis duoda aukštos vertės meno kūrinį, tai visos jo kritikų pastangos nueina niekais.

Krėvės tragedija ne literatūroje

Mūsų straipsnį užvardinome "V. Krėvės tragedija." Bet skaitytojas jau dabar gali aiškiai matyti, kad iki šiol dar čia nėra jokios tragedijos. Priešingai! Tai vis nuolatiniai Krėvės išgyrimai, jo nuopelnai ir jo pergalės.

Romantizmo užpuldinėjimai Krėvei nesudarė jokios tragedijos. Kaip rašytojas, jis neįpuolė į jokius didesnius prieštaravimus savyje. Nei savo sielos, nei jausmų jis viduje nesuplėšė, prieštaravimų liepsna nesudegino jo širdies. Nervai jam niekad nepakriko ir protas neaptemo. Jis visuomet buvo laimėtojas savo kritikų ir literatūrinių priešų akivaizdoje.

Nesudarė Krėvei jokios tragedijos ir jo, kaip mokslininko bei tautosakininko veikimas. Jis visuomet buvo profesorius, fakulteto dekanas, nuolat naudojosi visuotine kolegų ir visuomenės pagarba. Minėti užsipuolimai dėl jo, kaip liaudies kūrybos "falsifikatoriaus," taip pat nieko labai nepaveikė. Krėvė tuoj susilaukė smarkių savo darbo ir asmens apgynėjų. Gi visuomenė padarė paprastas išvadas: nieko nuostabaus, jei atsiranda šioje srityje geresnių ir griežtesnių jaunų mokslininkų. Jiems buvo pripažinta jų teisė ir vėliau suteikta proga savo darbais pasireikšti. Aršiausias Krėvės, kaip mokslininko ir tautosakininko priešas, doc. dr. J. Balys netrukus buvo paskirtas Lietuvių Tautos Archyvo vedėju. Jis puikiai pateisino save, moderniškais metodais suorganizavo tautosakos rinkimo ir tyrinėjimo darbą, leido rinkinius ir savo tyrinėjimus, atlikdamas naują didelį įnašą lietuvių mokslui ir kultūrai. O Krėvei dėl to tik liko daugiau laisvo laiko kūriniams rašyti . . .

Rodos, neturėjo Krėvė tragedijų ir šeimynoje. Jis gražiai sugyveno su žmona, gerai išauklėjo savo dukterį Anusę, tik ne visai laimingai ją išleido už yyro. Ji buvo ištekėjusi už Lietuvos ruso, aviacijos karininko Kopukovo, kuris vėliau savo pavardę pakeitė į Kovas (buvo kapitonas Kovas). Užėjus bolševikams, tasai "Kovas", gal pagal savo rusišką kilmę, gal dėl karjėros sumetimų, smarkiai suraudonėjo, ir jau kažin ar dėlto jam kada bebus įmanoma sugrįžti į lietuvių tarpą, jei jis dar iš viso bėra gyvas. Krėvės duktė su juo nesugyveno dar anksčiau, o po to ir visai persiskyrė, antrą kartą ištekėdama už jauno lietuvio inžinieriaus V. Mošinskio.

Krėvės žmona — kaukazietė, kurią jis vedė savo blaškymosi metais prieš aną karą. Ji kalbėdavo gražiai rusiškai ir lygiai gerai lietuviškai. Ji pati ir Krėvė tvirtindavo, kad ji kaukazietė gruzinė. Bet kadangi vienas iš jos vardų buvo Rebeka, tai daug kas tvirtindavo, kad ponia Krėvienė esanti neabejotina žydė. Tą įspūdį dar sustiprindavo ir paties Krėvės visuomet geri santykiai su žydais. Žydų leidiniai ne kartą išsiversdavo jo kūrinius, pats Krėvė visados artimai dalyvaudavo žydų kultūriniuose parengimuose.

Bet kai atėjo į Lietuvą rudieji vokiečiai ir visus be išimties žydus ir net pusžydžius sugrūdo į getus, ponia Krėvienė ten nepateko. Matyt, kad jai tikrai pavyko įrodyti, jog ji nėra žydė, o tik kaukazietė.

Jam nesisekė politikoje

Taigi, Krėvės tragedija ne literatūrinė. Literatūros ir meno bei mokslo sritys buvo tik jo pergalės, laimėjimai ir nuopelnai.

Krėvės drama prasidėjo jam svetimoj, bet jo visuomet mėgiamoj srityj — politikoje ir visuomeniniame veikime.

Istorija rodo, kad daugelis didžiųjų rašytojų visais laikais labai mėgdavo maišytis į politiką. Gal tai dėl to, kad kaip daugelis aiškina, politika yra savo rūšies menas, arba kūryba, — taigi, labai artima ir nemažiau patraukli sritis literatūros meno kūrėjams.

Bet ta pati istorija rodo, kad didiesiems rašytojams dalyvavimas politikoje labai dažnai blogai pasibaigdavo. Yra tik kelios išimtys, kur dideli rašytojai patvariau išlikdavo dideliais politikais diplomatais, pvz., vokiečių Goethe, prancūzų Chateaubriand ir Lamartine, šiais laikais Girauduox, britų lordas Vansitart (bet jis ne per didžiausias rašytojas)...

Kitiems gi politika atnešdavo tik karčiausių nepasisekimų, nusivylimų, ištrėmimus ar net kartuves. Kiek dėl maišymosi į politiką prikentėjo Servantesas, lordas Byronas, Victoras Hugo ir šimtai kitų, šių laikų pavyzdžių jau nė neminint!

Panašiai atsitiko ir su didžiausiu Lietuvos rašytoju — Vincu Krėve - Mickevičiumi. Kas jį geriau asmeniškai pažino, ir dabar negalėtų suprasti, kodėl šis žmogus turėjo tą tokią didelę aistrą. Jis buvo toks ramus, švelnus, tylaus balso, nemėgstąs jokių iškilmingų gestų, paradų, ordinų, uniformų, visuomet, rodos, labai kuklus, geras, linksmas ir juokdarys, anekdotų pasakotojas ir maloniausias žmogus bičiulių kompanijoje. Mėgstąs daug rūkyti, nevengiąs gero stikliuko, bet nieku būdu ne girtuoklis ar palaidūnas.

O vis dėlto, matyt, jį nuolat degino viena pavojinga ir slapta aistra! Jis mėgo dalyvauti politikoje, mėgo pačią politiką, jos kovas, jos intrigas, jos nervų įtempimus. Mėgo dalyvavimą viešame gyvenime, jautė malonumą stovėti priešakyje, kitiems vadovauti, kitus komanduoti, laikyti savo rankoje tautos ir valstybės likimą . . .

Visais savo gyvenimo laikotarpiais Krėvė vienu ar kitu būdu, tiesiogiai ar iš užkulisių, dalyvavo politiniame gyvenime, sukinosi, kaip sakoma, viešose ar daugiausia užkulisinėse politinėse sferose . . .

Daug kas dėl to gailėdavosi, net priekaištaudavo: — Krėvė toks geras rašytojas, kodėl jis neskiria viso savo laiko kūrybai, naujiems veikalams rašyti? Juk čia jo stiprybė ir didžiausias talentas — gimdyti nemirštamus kūrinius, — kūrinius, kurių niekas kitas jo vietoje nepadarys... Kam jis maišosi į politiką, kam jis veltui gaišta laiką, kenčia nuo intrigų ir gadina nervus? Krėvės vietą politikoje daug kas be vargo gali pakeisti, bet Krėvės rašytojo vietos niekas kitas iššono negali pavaduoti . . . Krėvė turi didelį rašytojo talentą, bet kaip politikas—jokio talento!..

Tai gal būdavo kiek pėrdėti priekaištai. Gabus ir protingas žmogus negali juk staiga pasidaryti kvailas ir be talento, jei pereina į politikos sritį. Ir politikoje Krėvė yra atlikęs ne vieną naudingą ir svarbų uždavinį, ypač kai jis veikdavo daugiau iš užkulisių (pavyzdžiui, Klaipėdos krašto atvadavime 1922-23 metais).

Bet šiandien viena jau galima drąsiai ir neabejotinai tvirtinti: — Krėvei velnioniškai nesisekė politikoje!

Čia jo nelaimių kitaip nė negalima išaiškinti, kaip tik, kad jam nesisekė! Jis nuolat norėjo būti politiku, turėjo tam gausybę žinių, pasiruošimo, išsilavinimo ir gal net gabumų, — bet jam vis nesisekdavo, ir tiek. Kitiems, ne kartą daug menkesniems už jį, pasisekdavo, bet jam — ne! Tarsi Krėvę, kaip politiką, visuomet būtų lydėjęs kažkoks užkeikimas . . .

Šarūniškas būdas

Krėvė neturėjo ir niekad nesilaikė vienos aiškios ir nepalenkiamos politinės linijos. Jis niekad nebuvo ilgai ištikimas jokiai politinei partijai, kuriai priklausydavo ar tik simpatizuodavo. Jis keitė partijas, net ideologijas, iš vieno sparno netikėtai pereidamas į kitą priešingą sparną, — ir vėl atvirkščiai. Vieną kartą gyvenime politikos vyrui tai galima padaryti, — bet daryti tai daugelį kartų retai suteikia didesnių ir pastovių pasisekimų. Churchillio pavyzdys — konservatorius, unijonistas liberalas, paskui vėl konservatorius . . . — čia reta išimtis.

O Krėvė politiniu atžvilgiu blaškėsi, kaip pašėlęs. Savo sieloje jis, be abejo, nuolat jautėsi esąs "pastovus" ir siekiąs pastovių idealiųjų gėrybių — savo tautai laisvės, gerovės, laimės . . . Bet eidamas iš vieno sparno į kitą, kovoda mas prieš vakarykščius draugus, sukdamasis tarp partijų neva kaip "bepartyvis" ar panašiai, viešumoje jis teikė įspūdžio, kad baisiai blaškosi, kad juo negalima pastoviai pasitikėti, kad jo slaptos ambicijos yra keistos ir neribotos . . .

(bus daugiau)

Poezija

BĖGIMAS IŠ TĖVYNĖS

(Šią poemą autorius parašė dar 1940 metų spalių mėnesį, po to, kai Lietuva buvo galutinai bolševikų okupuota ir "prijungta" prie Rusijos. Tada Brazdžionis buvo palikęs Tėvynėje ir galėjo tik svajoti apie išsivadavimą nuo raudonosios baudžiavos svetimuose kraštuose. Bet raudonajai komunai antrą kartą artinantis į Lietuvą 1944 m. vasarą, poetas pasitraukė į Vakarus ir tikrai tapo tokiu klajūnu, apie ką prieš penkeris metus tik svajojo . .).

Iš tėvynės skrenda gervių pulkas,
Pakelyje baltą plunksną meta —
Likit, upės, likit, kloniai puikūs,
Likit vargo ir vergijos metams.

Niekur neisiu iš tavęs, tėvyne,
Niekur neisiu, motin, iš tavęs,
Tavo skausmas, tavo veidas nusiminęs
Iš visur mane sugrįžt teves.

Iš visur mane jaunystė ūkaus
Ir sugrįžt, sugrįžt tešauks tenai,
Kur —
Koplytėlių Jonai Nepomukai,
Devyngalviai Jurgių slibinai,

Kur gojelių toks žalių žalumas,
Artojėlių kur tokia daina,
O gimtų senų namelių dūmuos
Kur motulės pasaka sena . . .

Iš tėvynės o kur man keliauti,
Kur gyvenimo ieškot, kokioj šaly,
Kur man rast dangaus gražesnį skliautą,
Pabarėliai kur tokie žali? . . .

Ar į pietus ten, kur gervės skrenda,
Su lazda žilvičio man keliaut,
Ar į vakarus, kur baisios bombos krenta,
Nuo rytų tiktai toliau, tiktai toliau . . .

Vokietijon gal per Tilžės tiltą,
Gal pasieny upeliu tiktai pabristi —
Ir bus miela ten, ramu ir šilta,
Nematysiu niekad komunistų! . . .

Žus visam pasaulyje komūna,
Ją, kaip naktį, krentančią regiu —
Neteisybė greit pakyla, greitai žūna,
Eina ji keliu bedugnėn ir slidžiu.

Keturių Kantonų ežero pakrantėj
Gražios vilos, gražios uolos ir kalnai —
Gal šveicarijon man keltis ir gyventi,
Gal tėvynę antrą rast tenai . . .

Žus visam pasaulyje komūna,
Ją, kaip miglą, mirštančią matau —
Neteisybė greit pakyla, greitai žūna:
Ne vergijai amžius viešpataut.

Išdidus ir šokantis Paryžius
Daug keliautojų viliodavo kadais,
Daug padugnių, daug gražių bažnyčių . .
Ne, tėvynės nieks man nepakeis! . . .

Žus visam pasaulyje komūna:
Iš vergijos stos išlaisvintas žmogus —
Neteisybė greit pakyla, greitai žūna:
Jos nelaimina nei žemė, nei dangus.

Saugo kreiseriai paniurusį Lamanšą,
Ne, nesėsiu kuterin mažan,
Neišveš manęs į kitą krantą,
Neišbėgt iš komunizmo niekur man.

"Žus visam pasulyje komūna! . . ." —
Kaip griaustinį tolimą girdžiu.
Neetisybė greit pakyla, greitai žūna:
Eina jo keliu bedugnėn ir slidžiu.

Man Norvegijos patinka puikūs fjordai,
Ekvadoras, Kalifornija, Peru,
Daug gal rasčiau jų margoj mansardoj
Vienam žmogui vartų atvirų.

Vienam žmogui daug šioj žemėj vietos,
O tiek maža maža ieškau jos
Karalijose, respublikos, sovietuos,
Maža šiapus ir anapus Baltijos.

O praeis, tikiu, praeis visa komūna.
Praeitis, — kaip kryžius kris kapuos.
Bus pasaulis duotas žemės sūnui
Jį statyt, valdyt ir meile puošt.

1940.X.

BERNARDAS BRAZDŽIONIS

MAYNE REID

RAITELIS BE GALVOS

ROMANAS

(Tęsinys)

— Dar sykį nuoširdžiai dėkoju, senjoritai! pasakė Diazas, judindamasis iš vietos.— Nors tamstos pavardės nežinau, bet aš, Miguelis Diazas, visada būsiu pasirengęs tamstai geru už gerą atsidėkoti!

Dykumų Vilkui atsargiai nusileidus nuo kalno ir pradingus, Luizė pažvelgė į Diazo išgulėtą vietą ir pamatė kaži kokį raštelį. Pamaniusi, kad tai yra Diazo koks dokumentas, pakėlė jį ir persigando. Tai buvo Isadoros laiškelis, rašytas Geraldui dėl pasimatymo.

— Tai ji susitinka su Geraldu... — liūdnai galvojo graži kreolė, o širdyje pajuto didžiausią skausmą, nes didesnį už bet kurį kitą skausmą.

Jodama atgal per Leoną, Luizė buvo kuone pamišusi, ir jeigu ne rusenanti širdy vilties kibirkštėlė, būsų tikrai vilties kibirkštėlė, būtų tikrai gas, kad jos ją amžiai nuramintų.

VILKŲ ATAKA

Sužeistas jaunikaitis, atsigėręs gaivinamo upelio vandens, dabar buvo reikalingas poilsio. Jau buvo vakaras, ir švelnus vėjalis nešė iš miško svaiginamą kvapą ir saldų šitam ligoniui miegą. Ir jis užmigo neilgai, nes netrukus pažadino jį baisus kojos skausmas ir artėjąs vilkų staugimas. Naktis baigėsi ir pamažėle ėmė švisti. Ir vėl ties ligonio galva suplasnojo pulkas juodvarnių, ir vėl pasigirdo vilkų staugimas, dabar jau daug garsesnis. Jaunikaitis mėgino keltis ir šliaužti toliau, bet buvo tiek nusilpęs ir tiek skaudėjo kojа, kad pats gelbėtis negalėjo. Dejavo ir šaukėsi žmonių pagalbos, bet veltui. Girioje buvo tylu, tik juodvarniai leidosi vis žemyn ir sparnais kuone siekė jo veidą.

Ūmai pasirodė iš krūmų suuodę kraują vilkai. Vilkų akys žibėjo kaip žiburiai, jų judėsiai rengė sužeistam neišvengiamą mirtį.

Pačiupęs už diržo užkištą lenktinį peilį, dabar vieninteli savo ginklą, jaunikaitis ėmė juo gintis ir keliems vilkams subadė šonus. Netikėdami iš užpultojo tokio narsaus gynimosi, vilkai ėmė trauktis. Bet netrukus jie vėl įsidrąsino, nes jų rinkosi vis daugiau ir galų gale jie apstoji jį ratu. Vilties išsigelbėti nebuvo. Vilkai netekę keleto draugų nelaimingąjį ėmė pulti dar atkakliau, o ginkluotoji jaunikaičio ranka visiškai nusilpo.

Staiga kažkam atjojant sudundėjo žemė ir sulojo šuo. Jaunikaitis nudžiugo. Nusigandę vilkai atšoko. Bet į vilkų apniktо jaunikaičio šauksmą niekas neatsiliepė, tik pasigirdo netoliese prajojusio žingsniai. Vilkai vėl puolė savo auką, ir jaunikaitis, netekęs jokios vilties, kuone liovėsi gintis. Atėjo tokia valanda, kada mirtis tiesiog žiūrėjo jam į akis.

Bet staiga nei iš šen, nei iš ten atsiradęs įsimaišė į vilkų gaują milžiniškas šuo. Vienam bematant perkando gerklę, kitą sudraskė, o likusieji staugdami pabėgo į mišką.

Jaunikaitis buvo baisiai nuvargęs ir teištaręs šuniui kokį didžios pagarbos žodį, paliko be sąmonės.

Jeigu jis šią valandą būtų pravėręs akis, būtų pamatęs prieš save keistą dalyką iš krūmų išjojo raitelis, kuris, nė kiek nepaisydamas vilkų apsiaustojo jaunikaičio šauksmo, pasuko žirgą į upelį. Žirgas įbrido, atsigėrė, perbrido į kitą pusę ir vėl pradingo krūmuose. Raitelis netgi neapsidairė. Ir nenuostabu, nes kiek atidžiau į jį pažiūrėjus buvo galima įsitikinti, kad tas raitelis buvo be galvos, tikriau sakant, konvulsingai laikė ją nukirstą prispaudęs prie krūtinės ranka.

Tuo tarpu šuo, kuriam, matyt, vaikyti baisusis raitelis po plačiąsias prerijas buvo nusibodę, atsigulė šalia užmigusio jaunikaičio ir pasiliko. Kada ne kada tas protingas gyvulėlis kilstelėjo galvą ir, matydamas vis arčiau skraidančius juodvarnius, pik tai urzgė ir budėjo.

KRAUJU RAŠYTAS LAIŠKELIS

Raitelio be galvos pasirodymas ir keturių indijonų įsibrovimas pas girtą Felimą tiek jį paveikė, kad nurimo ir užmigo tik tada, kai indaujoj kaži kaip sučiupo ir vėl išgėrė visą butelį viskės.

Kada Zebas Stampas susirūpinęs dėl Moriso Geraldo įėjo į trobą, Felimas gulėjo aslos vidury ir atrodė kaip negyvas, ir atsipeikėjo tik tada, kai Zebas Stampas išliejo jam ant galvos visą kibirą šalto vandens. Labai nusigandęs pašoko, manydamas bėgti, bet pamatęs seną pažįstamą nepaprastai nudžiugo.

Zebui Stampui klausiant, ėmė plačiai pasakoti, kiek jam leido nekoks jo iškalbumas, apie visus paskutinių keliolikos valandų įvykius.. Stampas čia pirmą kartą patyrė apie raitelį be galvos, kuris, sulig Felimo įsitikinimu, buvęs tikras Morisas Geraldas, ką ypač patvirtinęs jo apsiaustas ir jo mustangas. Irlandiečio tvirtinimas, kad jo žodžiai ne fantazijos padaras, o tikriausia teisybė, privertė seną medžiotoją giliai susimąstyti. Tačiau niekų būdu nenorėjo tikėti, kad lošėjai su ispaniškomis kortomis būtų buvę indijonai. Šiaip ar taip, iš Felimo pranešimo buvo galima daug dasiprotėti. Pirma Stampas buvo girdėjęs tik apie Henriko Pointdeksterio pražuvimą, gi dabar gavo patirti, kad yra kažkur dingęs ir Morisas Geraldas, kurs turėjo sugrįžti į Alamą visa diena prieš įvykį. Tad buvo keista, kad jis dar nesugrįžo, ir dar keisčiau, kad raitelis be galvos turėjo jo drabužius ir jo mustangą.

Stampas mylėjo mustangų gaudytoją kaip tikrą savo sūnų, todėl mintis, kad galėjo jį kas nuskriausti, senį baisiai surūpino ir jis prisiekė atkeršyti visiems Geraldo priešams.

Ir nė vienas įvdviejų nepastebėjo, kai pro pravertas duris įbėgo į vidų Tara, cypdamas ir meilindamasis nustebusiam Felimui.

— Ponas Stampai! Ponas Stampai! — suriko irlandietis.

— Kas atsitiko? — paklausė medžiotojas, pamatęs šunį.

— Žiūrėkit, Tara turi ant kaklo kokį raštelį...

Apžiūrėjęs įsitikino, kad pakabintas Tarai prie kaklo dirželio raštelis rašytas ne rašalu, o krauju.

Stampas pajuto neapsakomą dėkingumą savo likimui ir mokytojui, kuris išmokė jį skaityti.

— Felimai, jis gyvas! — linksmai suriko. — Štai paskaityk! Tiesa, tu nemokytas... Tai nesvarbu, bet tik gyvas Morisas.

Felimas stovėjo, kaip kuolas, šypsojosi ir manė, kad senas medžiotojas išėjo iš proto.

— Ko stovi, kaip pamišęs? Griebk paklodę, virvę ir bėgam! Greičiau, kad nebūtų per vėlu.

SUSKUBO

Skaitytojas, tur būt, jau dasiprotėjo, kad vilkų girioje užpultasis jaunikaitis buvo Morisas Geraldas.

Nubėgus Tarai su rašteliu į Geraldo sodybą, Morisas šiaip taip įlipo į merį, kur vilkai negalėjo padaryti jam nieko blogo. Bet ir dabar pavojus dar nebuvo visai praėjęs, nes vilkai netrukus vėl susitelkė aplink medį ir mėgino pasiekti savo auką. Geraldas buvo nusiminęs, nes matė neišvengiamą mirtį, jeigu ne iš bado ir nusilpimo, tai iš žvėrių pusės. Laimingu Taros sugrįžimu tikėti buvo sunku, nes šuo galėjo paklysti arba atvesti žmogų daug aršesnį už laukinį žvėrį. Galiausiai galėjo o ir kortelę nuo kaklo pamesti...

Ir štai visai netikėtai vilkai kažkur pradingo, tik kažkur toli pasigirdo jų staugimas. Nejaugi sugrįžo Tara? O rasit su juo ir Felimas? Geraldas apsidairė, bet per medžių tankumą nieko negalėjo pamatyti. Pažvelgė į gaivinamo vandens upelį ir pajuto didelį troškulį. Dejuodamas dėl skaudamos žaizdos, atsargiai nusileido ant

(Bus daugiau)

JIE IR MIEGODAMI UŽDIRBA PO 100 DOLERIŲ Į VALANDĄ

Bet... darbininkui nenori pakelti algos

Amerika turi šaltinius, dirbtuves, ūkius, darbininkus, technikus, ir žinančius savo užduotį įmonių vadus pagaminti visko pilnai visiems mūsų piliečiams.

Tai pamatinė tiesa, kurią pažangois politinės organizacijos ir didžiosios darbo unijos atkartotinai skelbė per paskutinius kelius mėnesius ir metus. Tai yra ne tik tiesa, bet kartu ir pareiškimas gerų Amerikos piliečių, pasitikėjimo savo krašto, savo žmonių ir mūsų demokratinio proceso sugebėjimui.

Priešingai šiai minčiai, mes girdim didžiojo Amerikos biznio reakcioniškiausių ir galingiausių gaivalų pareiškimus, būk mes negalim tikėtis pilna gamyba, didžiosios indarbo, kad mes turim pasitenkinti "daugių-daugiausiu" darbo mastu. Kraštutinesni gaivalai tikrumoj patiekė straipsnius, laiškus ir pareiškimus mums pranašaujančius ir skelbiančius, kad "nedarbas yra geru dalyku Amerikai."

Šiandien, kai darbas siekia palaikyti geresnį, nors toli neganėtinai gerą, pragyvenimo saiką, kurį pagamino karinė plina gamyba, didžiosios industrijos ir jos sąjungininkų esančių biznio vadovybėj ir kasdieninėj spaudoj milžiniška propagandos mašina siekia užmesti atsakomybę už nesugebėjimą pasiekti pilnos gamybos ant didžiųjų darbo unijų.

Šie didieji interesai tvirtina, kad Amerikos darbo unijos suteikia meškos patarnavimą ūkininkui, veteranui ir "vartotojui" kuomet jos reikalauja išlaikyti "algos namo parnešimą."

Jiem nepavyks.

Amerikos ūkininkai išmoko suprasti pamatinę tiesą, kad kada pramonės darbininkai nukenčia "algos namo pranešimo" apkapojimą, ūkininkų kainos eina žemyn, jų gaminių reikalavimas sumažėja ir pilna ūkio gamyba pasidaro negalima. Mes negalim nuginčyti fakto, kad daugiau pinigų uždirbanti šeima perka daugiau daiktų.

Amerikos industrijos ilga kampanija palyginti karo dirbtuvėse dirbančių darbininkų algas su algomis lapių urvuose vargstančių kareivių, kaipo priemonė įvaryti kylį tarp karo laukuose kovojusių ir namų fronte dirbusių atkrinta ir atsimuša į juos pačius. Amerikos kareiviai, grįžę namo, šiandien yra siūlomi mažesnes "namo parnešti" algas iš industrijos, negu jie gavo, kaipo nedamokami kariuomenės, laivyno ir marinų korpų eiliniai nariai.

Eilinis karys su žmona ir dviem vaikais gavo minimum $128 į mėnesį "namo parnešti" algos. Tuo pat laiku — karo gerbuvio aukštumoj — vienas iš trijų Amerikos darbininkų gaudavo nuo 10 iki 30 nuošimčių "namo parnešti" algos, negu tie nedamokėti kariai gaudavo. Mūsų veteranai šiandien gauna panašius pasiūlymus.

Didžioji industrija peskelbė, kad darbininkai yra nesukalbami savo reikalavimuose algas pakelti. Žmonės, kurie tokius pareiškimus daro už pramonę, yra toki žmonės, kurių algos siekia nuo $100 iki $200 į valandą net ir tuo laiku, kai jie miega. Jų vaikai nevalgys mažiau vien dėl to, kad karas pasibaigė.

Bet darbo unijos netiki, kad yra reikalinga **bet kuriam** Amerikos kūdikiui gauti mažiau maisto, drabužių, medikalės priežiūros ir mokslo taikos metu, kaip jie kad gavo karo metu. "Algų pakėlimai," kurio darbo unijos riekalauja savo nariams, nėra reikalavimai padidinti "namo parnešamą" algą. Tie reikalavimai nėra reikalavimai padidinti pajamas daugiau nei jie gavo karo metu. Jie tik reikalauja, kad darbininkų pajamos nebūtų nuo 25% iki 50% sumažintos. Jie reikalauja padidinti mokestį už valandas, kad sulyginti valandų sutrupinimą ir padidinti produktingumą.

Tie iš mūsų, kurie ūkininkaujam, ar turim mažus biznius, ar dirbam neunijozuotose dirbtuvėse ar ofisuose, turim remti didžųjų CIO ir AFL darbo unijų reikalavimus palaikyti "algų namo parnešimo." Jei darbininkai savo kovą pralaimės, mes visi nukentėsim, visų pajamos nukris ir pajusim depresijos sunkumus.

Tačiau kuomet mes viskentėsim, keletui, kurie pramonę kontroliuoja, bus galima išteklingai gyventi su milžiniškomis pajamomis.

Mes galim turėti 10,000,000 ar daugiau bedarbių 1946 metais, bet pramoninkai gali vistiek padaryti daugiau pelno nei jie darė kada nors pirmiau. Milžiniškas produktingumo padidėjimas ir technikos pažanga tą atsiekti padaro galimu. Mes turim reikalauti pilnos gamybos ir visiems darbo programos, o Kongresas turi priimti įstatymą, kuris tą programą realizuotų.

Elmer A. Benson.

Apie 300 japonų, kaipo karo kriminalistų, neišskyrus nė buvusio premjero Tojo, netrukus bus teisiami Tokio ir gal būtų daugelis iš jų pasiųsti šioms kartuvėms, kurias apžiūri Amerikos spaudos korespondentas Ernest Hoberecht ir pulkininkas Robert M. Hardy.

SVARBESNIEJI 1945 METŲ ĮVYKIAI

Sausio 20 d. JAV prezidentas Rooseveltas pradeda ketvirtąjį terminą.

Vasario 12 d. Stalinas, Churchillas ir Rooseveltas baigia konferenciją Jaltoje.

Vasario 23 d. sąjungininkai pradėjo lemiamą ataką prieš nacius vakarų Vokietijoje.

Kovo 7 d. Amerikos armija peržengia Reiną.

Balandžio 1 d. amerikiečiai įsiveržia į Okinawos salą.

Balandžio 12 d. prezidentas Rooseveltas miršta Warm Springs, Ga. ir jo vietą užima viceprezidentas Truman.

Balandžio 25 d. amerikiečių ir rusų jėgos susitinka prie Elbės upės.

Balandžio 28 d. Italijos partizanai sučiumpa ir sušaudo diktatorių Benito Mussolini.

Gegužės 1 d. Hamburgo radijas praneša, kad Hitleris miręs ir jo vietą užima adm. Doenitz.

Gegužės 2 d. rusai užima Berlyną ir sąjungininkai paskelbia besąlyginį vokiečių armijos pasidavimą šiaurinėje Italijoje.

Gegužės 8 d. karas Europoje, po penkerių metų, aštuonių mėnesių ir šešių dienų baigiasi vokiečių pasidavimu.

Liepos 16 d. New Mexico tyruose daromas pirmasis sėkmingas bandymas su atomine bamba.

Liepos 25 d. Anglijos Darbo partija laimi rinkimus ir Attlee pakeičia Churchilla, kaipo premjerą.

Rugpiūčio 1 d. Potsdame baigiasi Trumano, Stalino ir Attlee konferencija.

Rugpiūčio 6 d. pirmoji bomba numetama į Hiroshimą, sunaikindama miestą ir 318 tūkstančių gyventojų.

Rugpiūčio 14 d. Japonija sutinka priimti sąjungininkų pasidavimo sąlygas.

Rugsėjo 2 d. japonų valdžios atstovai pasirašo pasidavimo dokumentą ir oficialiai skelbiami karo pergalė.

Lapkričio 20 d. prasideda 22 nacių, kaipo karo kriminalistų, teismas Nuremburge.

Lapkričio 23 d. pradedama panaikinti maisto ir kitų reikmenų racionavimas Amerikoje.

Lapkričio 21 d. 180 tūkstančių General Motor darbininkų sustreikuoja, reikalaudami jiems pakelti 30 nuošimčių algas.

Gruodžio 27 d. Washingtone 21 valstybės atstovai pasirašo Breton Woods planą tarptautinei prekybai ir valiutai stabilizuoti.

Gruodžio 27 d. Maskvoje baigėsi antroji Užsienio Ministrų Tarybos konferencija. kurioje nedalyvavo Prancūzija ir Kinija.

ALLIANCE HALL

Restauranas ir Baras

Viena iš puikiausių lietuviškų svetainių

Tinkama vieta visokioms pramogoms.

Kasdien muzika ir šokiai.

ALLIANCE HALL
K. Buividas, sav.
197 Grand Street,
Brooklyn, N. Y.
Tel.: EVergreen 4-6344

JULIUS PAKNIS

REAL ESTATE & INSURANCE

Sąžiningas ir skubus patarnavimas visais namų pirkimo, pardavimo ir paskolų reikalais.

133 SEELEY AVE., ARLINGTON, N. J.
Tel.: Kearny 2-3249.

ĮVAIRIŲ DRABUŽIŲ SIUVYKLA

Siuvami įvairūs drabužiai moterims, vyrams ir vaikams pagal užsakymus. Drabužiai siuvami pagal vėliausias madas.

Reikalingi darbininkai: apreiteriai, preseriai ir rankiniai suvėjai. Alga gera. Patyrimas nereikalingas. Praneškite apie šias geras progas savo pažįstamiems.

JUOZAS LUGAUSKAS
168 ROEBLING STREET, BROOKLYN, N. Y.

SCHOLES BAKING INC.

LIETUVIŠKA DUONA — GERIAUSIA DUONA
532 Grand Street, Brooklyn, N. Y

Mūsų duona pristatoma į kitus miestus. Mūsų kepyklo je galite gauti vestuvėms, krikštynoms, gimtadieniams ir kitokioms iškilmėms pyragų.

Tel.EVergreen 4-8802

JOHN V. BALTRUKONIS

INSURANCE & REAL ESTATE
NOTARY PUBLIC

TEISINGAS, SĄŽININGAS IR RIMTAS PATARNAVIMAS SAVO TAUTIEČIAMS

81 FOREST ST., KEARNY, N. J.
Tel.: Kearny 2-3237.

LICENSES

Beer, Wine, Liquor

WHOLESALE AND RETAIL

NOTICE is hereby given that License No. GB 11022 has been issued to the undersigned to sell beer at retail, under Section 107 of the Alcoholic Beverage Control Law at 823 Broadway, Borough of Brooklyn, County of Kings, to be consumed off the premises.

MAURICE FEINBERG
d-b-a Sunnydale Bakery
823 Broadway, Brooklyn, N. Y.

NOTICE is hereby given that License No. GB 11017 has been issued to the undersigned to sell beer at retail, under Section 107 of the Alcoholic Beverage Control Law at 154 Norman Avenue, Borough of Brooklyn, County of Kings, to be consumed off the premises.

ADAM J. CHMIELOWIEC
154 Norman Ave., Brooklyn, N. Y.

NOTICE is hereby given that License No. RL 16035 has been issued to the undersigned to sell beer, wine and liquor at retail under Section 107 of the Alcoholic Beverage control Law at 70 Kingsland Avenue, Borough of Brooklyn, County of Kings, to be consumed on the premises.

ANTHONY CIUFFO
(Homestead Rest. & Bar)
70 Kingsland Ave., Brooklyn, N. Y.

NOTICE is hereby given that License No. L 5091 has been issued to the undersigned to sell wine & liquor at retail under Section 107 of the Alcoholic Beverage Control Law at 557 Driggs Avenue, Borough of Brooklyn, County of Kings, to be consumed off the premises.

JOHN VINCENT LUCCI
557 Driggs Ave., Brooklyn, N. Y.

NOTICE is hereby given that License No. L 1582 has been issued to the undersigned to sell wine & liquor at retail under Section 107 of the Alcoholic Beverage Control Law at 911 New York Ave., Borough of Brooklyn, County of Kings, to be consumed off the premises.

JOHN G. BRESLIN & HUGH E. BRESLIN
Breslin's Wines & liquors
911 New York Ave., Brooklyn, N. Y.

NOTICE is hereby given that License No. L 1710 has been issued to the undersigned to sell wine & liquor at retail under Section 107 of the Alcoholic Beverage Control Law at 1102 St. Johns Pl., Borough of Brooklyn, County of Kings, to be consumed off the premises.

RALPH J. HALPERN
1102 St. Johns Pl., Brooklyn, N. Y.

NOTICE is hereby given that License No. GB 11032 has been issued to the undersigned to sell beer, at retail under Section 107 of the Alcoholic Beverage Control Law at 636 Rogers Avenue, Borough of Brooklyn, County of Kings, to be consumed off the premises.

HERBERT ZIRKER
636 Rogers Ave. , Brooklyn, N. Y.

NOTICE is hereby given that License No. L 5050 has been issued to the undersigned to sell wine & liquor at retail under Section 107 of the Alcoholic Beverage Control Law at 1382 Eastern P'kway, Borough of B'klyn, County of Kings, to be consumed off the premises.

LOUIS J. CANTONI
1382 Eastern P'kway, Brooklyn ,N. Y.

NOTICE is hereby given that License No. L 5166 has been issued to the undersigned to sell wine & liquor at retail under Section 107 of the Alcoholic Beverage Control Law at 83A Livonia Ave., Borough of Brooklyn, County of Kings, to be consumed off the premises.

PHILIP & SAMUEL FADER
83A Livonia Ave., Brooklyn, N. Y.

NOTICE is hereby given that License No. L 5162 has been issued to the undersigned to sell wine & liquor at retail under Section 107 of the Alcoholic Beverage Control Law at 857 Clarkson Ave., Borough of Brooklyn, County of Kings, to be consumed off the premises.

FRANK KIMMEL
857 Clarkson Ave. , Brooklyn, N. Y.

NOTICE is hereby given that License No. GB 11099 has been issued to the undersigned to sell beer, at retail under Section 107 of the Alcoholic Beverage Control Law at 305 Christopher Ave., Borough of Brooklyn, County of Kings, to be consumed off the premises.

CHATMON COFIELD
305 Christopher Ave., Brooklyn, N. Y.

TOKIU BŪDU

Pr. Lapienė

PO SUVAŽIAVIMŲ

Kur toji lietuvių vienybė? Dalyvavau Misijos ir Tarybos suvažiavimuose, abiejuose mačiau širdingą norą jungtis bendran darban, bet iki šiol miglotos žinelės pastebiamos spaudoje. Nieko aiškaus mūsų vadai nepasako ir visuomenė, kuri yra jūos įpareigojusi atstovauti, gniaužo rankas...

Washingtone, pastangomis mūsų gabių vyrų, vadovaujant adv. Oliui, nemaža gero buvo atsiekta. Įneštos į kongresą ir senatą Lietuvai reikšmingos rezoliucijos, išgirsta gražių atsiliepimų iš mūsų įstatytymų leidėjų. Rodos, tik beliko tarp savęs susiderinti bendrai veiklai. Kas gi iki šiol kliudo, kad tos darbo harmonijos nesimato, —tegali atsakyti tie žmonės, kurie stovi Lietuvos laisvinimo priešaky.

Aš girdėjau vienus ir kitus skundžiantis, kad Amerikos lietuviai nebesą tiek jautrūs savo tautos reikalams kiek jie buvę pirmojo karo laiku.

Gal būt. Žymi mūsų visuomenės dalis anais metais buvo jaunesnė imigrantė, dar nespėjusi giliai šaknų šioje žemėje suleisti, dar neprisitaikiusi šios šalies papročiams. Žodžiu, daugelis tada dar turėjo savo minty ten paliktų žmonių raudas, kenčiant nuo ruso bizūno.

Bet... yra ir dar antra didelė priežastis, dėl ko mūsų žmonės atrodo rambiais. Jie abejoja kam būtų geriau pinigus duoti, kas juos geriausiai galėtų sunaudoti.

Pavyzdžiui, Chicagoj įvykusiame kongrese vienas žmogus šitaip išsireiškė:

— Nugi galėčiau duoti ir kelias šimtines, jei jie dirbtų išvien. Dabar duodu šen ir ten — po keliolika dolerių. Vis laukiu, kada jie paskelbs mums linksmą naujieną, būtent, kad susijungia kartu dirbti.

Ir tai ne vieno žmogaus toks lūkestis. Tokių yra daug. Ir aš pati, gana atydžiai sekdama vienų ir kitų veiklą, nesu šimtu nuošimčių tikra, kurie jų varo teisingesnę vagą.

Taip, aš atsivežiau gražius įspūdžius iš Washingtone įvykusių abiejų suvažiavimų. Bet gi gražius įspūdžius atsivežiau ir iš Chicagoj įvykusio kongreso. Vienur ir kitur yra gabių ir sąmoningų veikėjų, juose pastebima geri norai. O jei tie patys gabiausieji žmonės sueitų į krūvą, nėra abejonės, kad jie greičiau surastų aiškesnius kelius, kuriais reikia eiti, ir duris, į kurias belstis.

Nekalbant, kad tuosyk ir materialiai jie būtų gerai aprūpinti, kas juk būtina, norint atlikti bile kokį naudingą darbą. O Amerikos lietuviai turi pinigų. Tegu tik sustoja tos varžytinės dėl Lietuvos vadavimo, tegu tik liaunasi mūsų žymieji veikėjai vieni kitus šmeižę, o mūsų visuomenė, įgavusi pasitikėjimo, sukeltų užtektinai.

Pagaliau, jei jau kurie iš tikro pasirodytų nebejautrūs tam reikalui, tai lengva juos sujaudinti. Priminkt tokiems gyvu žodžiu gimtinę trobelę, joje sengalvėlę beviltiškai rižančių varstant, pakalbėk apie žaliąsias lankas, kuriose jauni lakstydami drugelius gaudė, — kiekvieno senesniojo širdis ašarose pasrus ir jis lengvai pajudins sutaupas.

Moterų Vienybės narės šelpia pabėgėlius

Dar Nepriklausomos Lietuvos laikais įvairios šalpos organizacijos, kurios tik kreipėsi į Moterų Vienybę pagalbos, visados susilaukdavo nuoširdaus atbalsio.

Lietuvos gyventojams atsidūrus nelaimėje, Moterų Vienybė, kaip ir buvo galima tikėtis, vėl viena iš pirmųjų moterų draugijų stoja į talką tremtiniams šelpti.

Be savo gausios paramos Bendrajam Šalpos Fondui, visa eilė Moterų Vienybės narių, vėliausiu laiku apsiėmė šelpti po vieną šeimą ištrėmime. Pagalbos siuntinius į Europą jau siunčia šios veikėjos: Bacevičienė, Garšvienė, Šimėnienė, Kručienė, Atkočaitienė, Valaitienė ir Budraitienė.

Šiomis dienomis M. V. sekretorė Ona Valatiienė lankėsi redakcijoje daugiau pabėgėlių adresų pasiimti. Pasirodo, kad siuntinius į Europą siųsti dabar pasižadėjo beveik visos Moterų Vienybės narės.

Šios draugijos narių dėka, visų lietuvių tremtinių atsišaukimai gauti per Vienybę, bus patenkinti.

Vienybė už tai labai dėkinga, bet Moterų Vienybės narių pagalbą dar labiau įvertins tie, kurie jos susilauks.

Viešnia iš Worcesterio

Vienybės įstaigoje lankėsi Vincenta Kielienė iš Worcester, Mass. Viešnia buvo apsistojusi pas savo pusbrolį Juozą Valicką, Vienybės reporterį Newarke.

MOTERŲ PASAULIS

MOTERIS Į TARNYBĄ VENAI PARTIJAI

Šis karas dar kartą parodė moters reikšmę gyvenime. Beveik per šešerius metus kone visame pasaulyje moterys nebuvo vien motinos, ar žmonos, ar mylimosios. Jos stovėjo drauge su vyrais prie varstotų fabrikuose, dirbo gamyboje, prekyboje, transportuose. Jau nekalbant apie medicinos ir gail. seserų tarnybą kariuomenėje, daug kur moterys kariavo, buvo lakūnės, šoferės, dar dažniau — priešlėktuvinės apsaugos dalyvės ir t.t. Bombarduojamuose rajonuose Europoje moterys kartu su vyrais gyveno tuos pačius karo baisumus ir sunkumus, kaip ir frontuose...

Šiandien jau nebent tik labai atsilikusiuose kraštuose dar kalbama apie tai, kad moterims turi būti suteiktos lygios pilietinės ir kitokios teisės. Visur kitur tai jau savaime suprantama, kad nė kalbėti nebereikia.

Jei kur dėl to dar kyla ginčų, tai dažniausiai tik vyrams prikišant, kad moterys dar ne visoms viešojo gyvenimo sritims yra pakankamai pasirengusios. O visur ten, kur moterys parodo lygų ar net geresnį už vyrus sugebėjimą ir prisiruošimą, ten nebegali būti jokios kalbos apie moterų teisių siaurinimą.

Jau prieš karą gyvavo eilė tarptautinių moterų sąjungų ir organizacijų, kurios ruošdavo savo tarptautinius kongresus įvairiems moterų klausimams aptarti. Dabar, po karo, tos sąjungos viena po kitos pradeda atgimti arba iš naujo kuriasi. Moterims taip plačiai ir savarankiškai pasireiškus per karą, lauktina, kad turės sustiprėti įvairių tarptautinių moterų organizacijų veikla.

Savaime aišku, kad moterys neišvengs ir politikos. Tiek vyrai, tiek moterys ne tik turi teisę, bet ir privalo dalyvauti politikos gyvenime.

Apie tarptautinį moterų kongresą Paryžiuje

Kitas dalykas yra, kada moterį, ir **kaip moterį bendrai**, mėginama patraukti ir pasaulėžvalgos tarnybai. Tokių pastangų prieš karą, bet dar daugiau dabar po karo rodo komunistai ir jų visokios skambiais ir gražiais vardais pasidengusios moterų organizacijos.

Toks "tarptautinis moterų kongresas" gruodžio mėn. pradžioje užsibaigė Paryžiuje (Prancūzijoje). Jis čia darė didelę reklamą, kėlė daug triukšmo ir mėgino kalbėti **viso pasaulio visų moterų vardu!** Svarbiausias jo tikslas buvo gražus: moters teisių ir lygybės įgyvendinimas visame pasaulyje, moterų kova su fašizmu ir prisidėjimas prie taikos išlaikymo . . .

Šiame kongrese dalyvavo daugelio tautų moterų organizacijų atstovės (buvo kelios ir iš Amerikos). Didelę rolę vaidino rusų komunisčių delegatės, o taip pat ir prancūzų komunistės. Tuojau paaiškėjo, kad šiame kongrese atstovaujamos tik vienos grupės moterys, nors jos mėgino kalbėti visų moterų vardu.

Viską išaiškino, kai kongresas įsteigė naują tarptautinę demokratinių moterų federaciją (International Democratic Federation of Women), į kurios vadovybę buvo išrinktos: prezidente — prancūzų komunisčių vadė Cotton, o viceprezidentinis — ispanų komunisčių Stalinas Dolores Ibarruri ir rusų komunistė Nina Popova. Federacijos generaliniu sekretorium išrinkta žymi prancūzų komunistė Vaillant-Conturier ir t.t. Numatoma, kad kitomis viceprezidentėmis ir vicesekretorėmis vėliau bus paskirtos amerikonių ir kiniečių moterų atstovės. Nors tų kraštų moterys irgi dalyvavo kongrese, bet matyt nebuvo rasta pakankamai žymių stalinisčių jų tarpe . . .

Tai yra įrodymas, kad pasaulio moterys į įvairius šaukiamus tarptautinių moterų kongresus ir steigiamas federacijas turi žiūrėti atsargiai ir kritiškai, nes tuo vardu moteris norima tik suvedžioti ir pavesti mums gerai pažįstamo "tėvo" Stalino tarnybai. Kalba apie moterų teises, antifašizmą ir taiką, o tikrasis tikslas — panaudoti moteris ginti Rusijai ir bolševizmui.

Pasaulio moterys turės surasti tinkamesnes organizacijas. Ypač laikas apie tai pagalvoti amerikietėms, kur ir lietuvių kraujo moterys neturėtų užimti paskutinės vietos.

Danutė.

EMIGRANTĖ

Atsiminimuose vien tik paguoda,
Savo rytdienoj saulės nemato.
Maldos žodžius kalbėti atsibodo,
O jai — devyniolika metų.

Niūrios dienos jai pagrobė laimę,
Kai krūtinėje dainos subrendo.
Ten dainavo ji mieste ir kaime,
Ten pavasariai meilėje skendo.

Bet pabugusi kruvino gando,
Ji paliko namuos pilną kraitį
Nieks suprast ir paguosti nebando
Nedraugingoj šalyje mergaitę.

Liko jis. Prieš akis mažas foto.
Akys žiūri į ją, bet nemato.
Jau ir melstis už jį atsibodo,
O jai — devyniolika metų.

JURGIS SALIETIS

MADOS

Naturalūs žebenkšties (mink) kailiai

Gražioji Rita Corday, RKO filmų artistė, parodo taisyklingą būdą tvarkyti antakius. Pirm naudodamasi čiuptuvėliu, ji ištepa antakius kremu.

KO VERKĖ IŠEIVĖ

(Fragmentas iš mano užrašų)

Rašo Marija Aukštaitė

. . . Aplinkui sidabruoja vanduo. Jūra šniokščia ir ūžia. Mano kajutėj braška sienos, vėjas švaistosi kamine, kuris riogso šiame ir taip mažam urvely, kaip didžiulis piliorius, ir unksčia keista rauda ištysęs į laivo pagaires. Parimau, ir žiūriu pro mažą rozetės langą į paliekamus tolius . . .

Ak, kokia graži jūra! O bangos, bangos . . . Grakščios ir viliojančios bangos. Jos iškyla kalnų kalnais, didingos ir žavios. Paskum dūžta ir kyla į krištolinius putotus trykšlius, išsitiesia lašų vainikai, ir lengvai nusileisdami, susijungia su judančiais vandenų ploščiais, kurie apgaubia laivą, suūžia, ir, šoka žalsvomis skiauterėmis ant dėnio; ir čia lengvomis srovelėmis išsilieję, lyg ieško žmogaus pėdsakų.

Graži jūra, bet šis vakaras ilgas ir kankinantis. Štai koks žingsnis išeivio takely— Zosė atidengė baisių dalykų, kas dedasi laive. Kaip pavojinga jaunoms, neprityrusioms sieloms tokios kelionės . . . Tai reik geležinės valios, užgrūdinto atsparumo, ištvermės ir drąsos.

Laive aplinkui aidi triukšmas. Ten kelia ovacijas ispanai kažkokiai šokėjai, kitur ryliuoja škotų "maišinės pypkės," salione, visa galia skamba užsikirsdami pijano klavišai ,kajutėse aidi mergaičių juokas, pilasi kalbos ir dainos.

Aš sėdžiu viena, ir džiaugiuosi savo šventa vienuma. Vaikai sumigo, ir net girdžiu kaip jų kvapelis skriodžia kajutės tylą.

Rodos girdžiu, kaip kiekvienas jūros lašelis į mane kalba, kad išeivė apsikaustytų geležinės valios lankais širdį ir valią, nes nuo gimtinės slenksčio, jau prasideda pirmi žingsniai ne į laimę, bet į nuolatinę kovą, į kasdieninį pavojų.

— Bet kas? Juk aš dabar visokiai kovai pasiruošus! — pasišiūlė griežta mintis, ir man prisiminė baisi kelionė traukiniu į Berlyną.

***

Iš Kauno mane išlydėjo Jonukas ir Juizas. O Dieve! Nepamiršiu to momento! Tos kančios, tos tragedijos — kokia virė tada mano sieloj. Ta skurdi mokinio uniformėlė, mano dvasioj sukuria didžiausius skausmo laužus, ir tos kankinančios liepsnos degina motinos širdį, kuriai nuo troškulio nei sudegti, nei gyventi.

Stoties perone, aš buvau beveik pamišus. Žiūrėjau į tą kūdikį 13-kos metų, ir jutau, kad aš su pirmais į išeiviją žingsniais, slystu nuo kažkokio tvirto grunto į amžinas motiniškų kančių prarajas, iš kurių jau amžiais neišsikasiu . . .

O jis man lengvai šypsojosi. Nežinau, kas dėjosi jo krūtinėlėj, bet aš nemačiau nei vienos jo ašarėlės, nei mažiausio nusiminimo.

Už pečių rankas sumetęs vaikščiojo perone kaip vyras, tvarkė su Juozu mano bagažus, drąsino keistais posakiais, šposavo kaip subrendęs džentelmanas.

Juozas gi, buvo liūdnas ir tylus. Jo pilkos gražios akys, nuolat į manąsias atsimušdavo, jis stengėsi visas tuščiąsias momento spragas užpildyti, kad nepasirodytų mums ašaros.

Nežinau, kada aš su vaikais įlipau į traukinį, ar mane čia kas atvedė? . . . Tik atsikvosėjus pamačau, kad kupėj kur aš sėdėjau — tūno prieš mane storas, bet garbingos išvaizdos kunigas, ir kitoj pusėj, ploščių ant rankos užsimetęs — riogso senyvas ponas. Šale manęs stovi Juozas, Jis lyg nusigandęs, jo akys man sako paskutinį "sudie," ir lūpos klausia:

— Sesute, ar tai jau viskas? . . . — aš beprotiškai pajutau šių žodžių prasmę, ir, rodos, visa siela surinku:

— Ne! Neviskas! Kur gi Jonelis?! . . .

(bus daugiau)

Puikiausias pasirinkimas degtinės, vyno ir likerių.

Kainos prieinamos

MANHATTAN LIQUOR STORE

264 Grand Street, kampas Roebling St.

BROOKLYN. NEW YORK

License No L. 886.

PHILIP BENDER

AVALINĖS KRAUTUVĖ

Įsteigta 1882 m.

Mūsų batų kokybė jau seniai yra žinoma lietuviams

DIDŽIAUSIAS PASIRINKIMAS VISIEMS ŠEIMOS NARIAMS

245-247 GRAND ST., BROOKLYN, N. Y.

Telefonas: EV.7-2043

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

JUOZAS GARŠVA

231 Bedford Avenue, Brooklyn, N. Y.

KOPLYČIA LAIDOTUVĖMS

Telefonas, EVergreen 8-9770

MATTHEW P. BALLAS

(BIELIAUSKAS)

660 Grand Street, Brooklyn, N. Y.

Notary Public Tel.: STagg 2-5043

STEPHEN AROMISKIS

(ARMAKAUSKAS)

423 Metropolitan Avenue, Brooklyn, N. Y.

Tel. EVergreen 7-4335 Koplyčia Laidotuvėms

Estate of A. J. VALANTIEJUS

V. R. VALANTIEJUS, Mgr.

GENERAL INSURANCE AGENT

54-41 — 72nd Street, Maspeth, L. I., N. Y.

Notary Public Tel., Newton 9-4464

F. W. SHALINS

(ŠALINSKAS)

LAISNIUOTAS GRABORIUS

84-02 Jamaica Avenue, Woodhaven, N. Y.

Tel. VIrginia 7-4499 Koplyčia Laidotuvėms

RODZEVICZ FUNERAL HOME

P. RADZEVICIUS, Direktorius

Telefonas, STagg 2-4409

402 Metropolitan Avenue, Brooklyn, N. Y.

Visi šie laidotuvių direktoriai išnuomoja automobilius įvairiems reikalams

Sėkmingas Moterų Vienybės balius

Kaip kasmet, taip ir šiemet, Naujų Metų išvakarėse Moterų Vienybė surengė labai sėkmingą balių įvykusį George Washingtono viešbutyje, New Yorke. Šiemet Moterų Vienybės Naujų Metų sutikimo balius ypač buvo sėkmingas ir linksmas, nes buvo nepaprastai daug jaunimo, daugiausia karo veteranų. Svečių buvi iš Bostono, Montello, Albany ir net Chicagos. Prieš vakarienę Moterų Vienybės pirmininkė Uršulė Bacevičienė pasakė trumpą kalbą,kuri buvo palydėta karštais plojimais. Šokiams grojo Adomo Jezaviti orkestras. Be to, programai pajvairinti dainavo Al. Vasiliauskas. Publikoje nuotaika buvo labai gera. Visi buvo patenkinti vakariene. Svečiai ir viešnios pradėjo skirstytis tik apie 3 valandą ryto.

Grįžo iš Europos P. Radzevičius

Šiomis dienomis grįžo iš Europos, paleistas iš armijos, žinomas laidotuvių direktirius Petras Radzevičius. Būdamas Prancūzijoje ir Belgijoje, Petras išmoko gana gerai pranzūzų kalbos. Armijos tarnyboje Radzevičius išbuvo apie 23 mėnesius. Per tą laiką jo biznio reikalus tvarkė motina Ona Radzevičienė. Grįžęs atgal į biznį, Petras Radzevičius mano įrengti naują laidotuvių įstaigą. Radzevičiaus laidotuvių įstaiga tuo tarpu yra 402 Metropolitan Ave., Brooklyne. Biznį Petras paveldėjo iš savo tėvo Al. Radzevičiaus, mirusio prieš pora metų.

Grįžo iš Vokietijos Albinas Pranckevičius

Vienybės kaimynų, Juozo ir Marijonos Pranckevičių, gyvenančių 117 S. 8 St., Brooklyne, šiomis dienomis grįžo iš karo tarnybos, iš Vokietijos, paskutinis sūnus Albinas. Pirmiau iš kariuomenės grįžo Stanley ir Edward Pranckevičiai. Edvardas dalyvavo Afrikos, Sicilijos ir Italijos kovose ir buvo gana sunkiai sužeistas. Būdamas Vokietijoje, Albinas Pranckevičius susitiko daug lietuvų tremtinių.

Klaudijus Liūtas lankėsi New Yorke

Apie pora savaičių New Yorke ir Naujoje Anglijoje lankėsi Klaudijus Liūtas iš Chicago, Ill. Klaudjus neseniai paleistas iš armijos, kur jis tarnavo virš penkerių metų ir ilgą laiką buvo Pacifike.

Kaip važiuoti į Vienybės įstaigą.

Daugelis skaitytojų nusiskundžia, nežinodami, kaip važiuoti į Vienybės įstaigą, neseniai įsikūrusią savo namuose, 412 Bedford Ave. ir Broadway, greta Brooklyn Trust banko (ántras namas nuo Broadway). Privažiuoti faktinai yra gana lengva. Išlipus iš Jamaica linijos, Marcy Ave. stotyje, reikia eiti Broad way iki Bedford Ave. Išlipus BMT, Bedford Ave. stotyje ir įsėdus į Redford Ave. karą, galima privažiuoti beveik prie pat Vienybės įstaigos durų. Važiuojantiems iš New Yorko (Independent linija) patogiausia išlipti Delancey stotyje ir persėsti į Williamsburg tilto karą, kuris taip pat priveža "prie durų." Be to, daugelis Brooklyno ir net Maspetho karų atveža į Bridge Plaza, iš kurios pasiekti Vienybės įstaiga — tik keletas minučių. Taigi, "visi keliai veda į Vienybę."

WILLIAM O'DWYER
Naujasis New Yorko miesto mēras, pradėjęs eiti savo pareigas 1946 m. sausio 1 d.

"Gelbėkite mus, nes atiduoda rusams..."

Šiomis dienomis Vienybės bendradarbis Pranas Narvydas gavo iš Belgijos telegramą, kurioje prancūzų kalba pranešama:

"Gelbėkite mus, nes atiduoda rusams gruodžio 28 d. Siųskite telegramą, užtikrindami afidavitą anglų kalba."

Telegramą pasirašo Jurgelevičius.

Neseniai švedai norėjo išduoti rusams visą eilę baltų — lietuvių, latvių ir estų. Tik Švedijos visuomenės protestai Stockholmo valdžią privertė nuo šio nežmoniško žygio atsisakyti. Dabar belgai...

Kodėl belgai turėtų sutrypti politinio pabėgėlio teisę — nežinia. Aplamai, matyti, kad vakarų Europos žmonškumas šiandien jau nieko nevertas.

Adv. S. Z. Zubavičius svarbiose pareigose

Šių metų pradžioje adv. St. Z. Zubavičius pradeda eiti American Airlines mokesčių departamento direktoriaus pareigas.

Šis jaunas lietuvis profesionalas yra baigęs Fordham universiteto teisių fakultetą ir ateinantį birželio mėnesį baigs New Yorko universiteto biznio skyrių.

Mirė vienybietis Antanas Pakinkis

Gruodžio 30 d., savo namuose, 186 Gold St., Brooklyne, mirė senas Vienybės skaitytojas Antanas Pakinkis. Velionis buvo 60 metų amžiaus. Prieš keletą metų velionis buvo sužeistas dirbtuvėje, ir nuo to laiko jis niekad neatgavo sveikatos. Mirusiojo kūnas palaidotas sausio 3 d. į šv. Jono kapus. Velionis paliko žmoną, tris sūnus ir dvi dukteris. Laidotuvių apeigomis rūpinosi Juozas Garšva.

Pokylis Bronxe

Liet. Dem. Klubas Bronxe, Naujų Metų sutikimo proga, buvo surengęs gražų pokylį, kuriame dalyvavo apie 100 svečių. Vakarienės programą atidarė p-nia Melenienė. Kalbėjo A. Bložis, Jasevičienė, Vienybės agentas J. Krunklys, J. Lekutis, J. Ackerman ir J. Miller.

Šiam pokyliui šeimininkavo Melenienė, Markūnienė, Jasevičienė, Lapaitienė ir k. Joms padėjo Melėnas ir k. Šioje puotoje vienybiečiai nepamiršo ir savo laikraščio: J. Jankauskas Vienybės Namų Fondui paaukojo 5 dol. Be prenumeratos, J. Andrijauskas paaukojo 6 dol. Vienybės vardu, aš jiems tariu nuoširdų ačių.

J. Krunklys

Mirė Atkočaitienės sesuo Lietuvoje

Iš Lietuvos atėjo liūdnas laiškas Atkočaičių šeimai. Tame laiške pranešama, kad vyriausia Petr. Atkočaitienės sesuo Rozalija Tolišiūtė mirė. Ji mirė pereitais metais gražiame Eržvilko kaime, Lietuvoje. Rozalija nebuvo jauna amžium, ji buvo vyriausia šeimoje, kaip Petronėlė — jauniausia Tolišių namuose.

Visi girdimi tik liūdnas žinias iš savo senosios tėvynės, bet ši Atkočaičiams juo liūdnesnė. Kas kada nors gyveno Eržvilke, tas žini, ką Petronėlės Tolišiūtės Atkočaitienės tėviškėje reiškė jos vyriausia sesuo Rozalija.

Kada šeimos galva Petronėlės Atkočaitienės tėvas, Kipras Tolišius dėl nesveikatos negalėjo valdyti ūkio ir uždirbti duonos didelei šeimai, visa namų našta krito ant motinos ir, kaip paprastai Lietuvoje, ir ant vyriausios dukters Rozalijos pečių. Antrasis šeimoje Jonas buvo viršaičiu, tad motina ir vyriausia namuose velionė Rozalija sėdavo, piaudavo, žodžiu, vedė visą ūkį. Ji užmiršo save, ji liko namuose, kad namus išlaikius tokioje aukštumoje, kokiame laikė Tolišiai.

Bet tai buvo jų šeimos kampas, kuriuo tik kiti galėjo džiaugtis, arba pavydėti. Tačiau nežiūrint jos sunkių šeimoje pasiimtų pareigų, velionė Rozalija neatsiliko nuo to apylinkės gyvenimo, kurį dabar mes vadiname visuomeniniu. Labiausia ji pasižymėjo savo dainimis. Kaip jos jau seniai mirusi motina, arba, kaip New Yorke žinoma sesuo Petronėlė Atkočaitienė, velionė Rozalija turėjo balso dovaną ir visur juo pasireikšdavo. Tuo balsu ji buvo žinoma tuose kukliuose kaimų parengimuose, tuo balsu ji buvo gerai žinoma bažnyčioje, savo gražiu dainavimu ji sutraukdavo nemaža svečių į namus.

Jei šiandien savo vyriausios sesers gailisi Peronėlė Atkočaitienė, Pranė Bendžienė, tai lygiai jos gailėjosi ir, liūdėdami, ją į kapus lydėjo eržvilkiečiai.

Kas pažįsta Peronėlę Atkočaitienę, tai jos visuomeniškas nuoširdumas jai įkvėptas velionies Rozalijos. Jei ši jauniausia sesuo taip nuoširdi ir populiari lietuviškame New Yorke, tai taip, o gal dar daugiau, jos sesuo buvo populiari savo žmoniškumu mažoje Eržvilko parapijoje.

Tegu bus rami gerai lietuvei, Rozalijai Tolišiūtei, Eržvilko žemelė.

Eržvilkietis

Neseniai grįžo iš kariuomenės du vienybiečių Andrijauskų sūnūs. Kiti du bronxiečių Andrijauskų sūnūs dar kariuomenėje.

PRO GELEŽINĖS UŽDANGOS PLYŠĮ

(atkelta iš pirmo pusl.)

— Bet gal Tamstai tokias žinias pasakojo specialūs prieškomunistiniai propagandistai, gal jie tik tyčia skleidė pramanytus gandus apie sovietų santvarką?

— Matai, Tamsta, aš buvau nuvažiavęs į Minską visiškai privačiai ir kreipiausi į privačius asmenis, savo brolio pažįstamus. Pats moku rusų kalbą ir kalbėjausi su jais, kaip vienas iš jų. Turiu pasakyti, kad vyresnieji žmonės, tiesa, buvo "bepartyviai," tai yra, nepriklausė komunistų partijai, bet jų sūnūs ir dukterys, su kuriais man taip pat teko kalbėtis, visi buvo "komsomoliai" (komunistų jaunimo organizacijos nariai). Tie "komjaunuoliai" — jų, tiesa, buvo ne daug, nes jaunimo daugumas buvo sumobilizuota — man taip pasakojo šį tą apie Sovietų Sąjungos gyvenimą. Iš jų kalbų man pasidarė visai aišku, kad bolševistinėje valstybėje žmogus visai negali pareikšti savo valios, negali net pasirinkti miesto ar fabriko, kuriame norėtų dirbti. Tiesa, darbininkas neva tai pats susiranda darbą, jo sūnus paprastai eina dirbti į tą pačią įmonę, ir neva tai turi teisę laisvai pakeisti darbovietę, bet praktiškai tas viskas priklauso tik nuo sovietų valdžios, kuri gali laisvai, savo nuožiūra, pasiųsti kiekvieną žmogų pavieniui, arba visą darbininkų grupę masiniai, į tokią vietą ir į tokius darbus, kur jai atrodi tinkamiau. O kai pasiteiravau, ar darbininkai negali pasipriešinti tokiam savęs niekinimui, ar negali, pavyzdžiui, sustreikuoti — jie tik pečiais patraukė. Už mažiausią pasipriešinimą žmonės siunčiami į koncentracijos stovyklas aštuoniems, dešimčiai ir daugiau metų, o apie streikus Sovietų Sąjungoje niekas nėra net girdėjęs.

Dar valandą kalbėjau su žmogumi, kuris pats, pusiau slaptai, buvo buvęs Sovietų žemėje. Tiesa, tai ką jis papasokojo, nebuvo didelės naujienos, nes apie tuos sovietiškus reiškinius jau daug yra rašyta ir skelbta, bet šį kartą buvo itin įdomu tai, kad žinios ėjo ne iš kokio propagandinio leidinio, ne iš garsaus žurnalisto straipsnio, kuris gal tyčia vieną kitą dalyką savaip nupasakoja, bet iš paprasto, eilinio piliečio, sakančio tai, ką jis pats buvo matęs ar iš tikrų liudininkų girdėjęs.

Simas Marūnas

Jau laikas atsilyginti už Vienybės prenumeratą 1946 metams.

1886 1946

Jubiliejinis Vienybės Koncertas

Šešiasdešimts metų, kai Vienybė tarnauja savo skaitytojams, kai gina lietuvių tautos ir lietuvių amerikiečių reikalus, kai kovoja dėl švenčiausių savo tautos teisių — Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės.

VIENYBĖ ĮKURTA 1886 M. PLYMOUTH, PA.

Šiai svarbiai šešiasdešimties metų Vienybės įsikūrimo sukakčiai paminėti, ruošiamas didelis, įdomus ir turtingas savo programa koncertas, kuris įvyks —

1946 m. Vasario 24 d.

Labor Lyceum Salėje

947 WILLOUGHBY AVE. BROOKLYN, N. Y.

Memories of Lithuania
RADIO HOUR
Saturdays, 5:00 to 5:30 p. m.
Station WEVD—1330 kil,
Director—JACK J. STUKAS
429 Walnut St., Newark, N. J.
Tel. MArket 2-5360

CLEMENT A. VOKETAITIS
Advokatas
41-40 74th Street,
Jackson Heights, N. Y.
NEwtown 9-5972

Normandie Cocktail Lounge
SAM MAGEE, savininkas
Barai, muzika ir šokiai
26 Main St., Orange, N. J.
Tel.: OR. 3-9641

HAVEMEYER 8-0259
RALPH KRUCH
FOTOGRAFAS
65-23 GRAND AVENUE
MASPETH, N. Y.

LICENSES

NOTICE is hereby given that License No. GB 11141 has been issued to the undersigned to sell beer, at retail under Section 107 of the Alcoholic Beverage Control Law at 442 Lorimer Street, Borough of Brooklyn, County of Kings, to be consumed off the premises.
ABRAHAM LAIKIN
442 Lorimer Street, Brooklyn, N. Y.

J. VAITULIONIS
PIRMAS LIETUVIS
Chiropraktas Gydytojas
307 GRAND STREET,
BROOKLYN, N. Y.
Valandos: nuo 9 ryto iki 8 vak.
Šventadieniais susitarus

LIETUVIŠKA
ALUDĖ
KARSTI UŽKANDŽIAI
KASDIEN
★
Patogi vieta užėjimui su MOTERIMIS
★
Alus. — Didelis pasirinkimas visokių gėrimų
Juozapas Zeidat
411 GRAND STREET
BROOKLYN, N. Y.

BROOKLYNO LIETUVIAI GYDYTOJAI

DR. JOHN WALUK
161 No. 6-th Street
VALANDOS:
8 — 10 ryte
1—2 popiet
6—8 vakare
Tel. Evergreen 8-9229

DR. BLADAS K. VENCIUS
(DANTŲ GYDYTOJAS)
499 Grand Street
VALANDOS:
9 — 12 ryte
2 — 9 vakare
Penktadieniais uždaryta
Tel. ofiso STagg 2-0706
Namų —Jamaica 6-3834

DR. A. PETRIKA
(DANTŲ GYDYTOJAS)
221 So. 4-th Street
VALANDOS:
9—12 ryte
1—8 vakare
Penktadieniais uždaryta
Tel. EVergreen 7-6868